

Broj 4 • Ljubljana, april 1933 • Godina XV

Slavlje našeg Sokolstva

Pokrajinski slet u Ljubljani

Dani našeg sokolskog slavlja sve se više bližaju. Vežbaonice naših sokolskih društava pretvorene su u košnice života, rada i sokolskog oduševljenja; sve se sprema za velike dane, koje očekuje naše jugoslovensko Sokolstvo, za dane gde će se pred širokom našom javnosti pokazati plod smotrenog, živog i nesebičnog sokolskog rada. Našim bićem već sada struji val slatkog iščekivanja, čeznuća i težnja. Naše će Sokolstvo vedra čela, nasmejana lica, čiste sokolske duše i nepokvarena srca stupiti pred jugoslovenski narod, pred braću Čehoslovake, Poljake, Ruse i veliki broj predstavnika stranih gimnastičkih udruženja, da manifestuje jačinu sokolske ideje, da položi račun o svojim sposobnostima i snazi, o svojoj organizacijskoj moći i disciplini.

Ovaj veličanstveni slet, ova revija sokolskih snaga sokolskih armija, biće dostojni velikog pomena zbog čega se priređuje ovaj slet, pomena na 70-godišnjicu života našeg jugoslovenskog Sokolstva. Sve su naše težnje upućene tom slavlju, sve su naše misli obuzete veličinom sokolskog bratstva i sloge, koja će doći do svog punog izražaja u danima te naše sokolske slave. Već sada stvaramo u mislima veličanstvenu sliku svega onoga, što ćemo u zbilji videti i doživeti.

Ovaj je slet od naročitog značaja za celokupno naše Sokolstvo, osobito u ovim danima, kad se s raznih strana prekim okom gleda na našu organizaciju; u danima kada ona proživljuje iskušenje i svoju zrelost.

Dan našeg sokolskog naraštaja određen je za 18 juna, kada će ujedno nastupiti i sokolska deca i naša hrabra i junačka vojska.

Mi od našeg naraštaja mnogo očekujemo i verujemo, da će on i ispuniti sve nade, koje se u njega polažu. Naš naraštaj je naša uzdanica, budući stubovi našeg Sokolstva i našeg nacionalnog života. On treba da nastupi na ovom sletu u punom broju, spreman, vedar, čiste duše i srca da pokaže svima i svakome da je vredan i kadar da nasledi svoje starije, svoje vođe i učitelje. Znajte, da će vas suditi po delima vašima. Zato na rad! Spremaj se, radi i ne oklevaj — dani sleta nisu daleko.

Zdravo i do viđenja u Ljubljani!

(Kljć)

Sletski plakat za pokrajinski slet u Ljubljani (I nagrada — rad
br. I. Miklavca iz Ljubljane)

Z velikimi koraki se bližajo slavnostni dnevi, ko bomo pohiteli v našo belo Ljubljano na Pokrajinski zlet. Prvi večji obrisi se že kažejo na obzorju...

Da, le par mesecev nas še loči — in Bog ve, da li nas bodo našli dnevi pripravljene v delu? Upajmo!

In vi, bratje, sestrice — se vestno pripravljate na te dneve? Z uspehi na zletu mi boste dali najboljši odgovor — kaj ne?

Spominjam se prvega vsesokolskega zleta v Ljubljani pred 11 leti, kot naraščajnik. Da, lepi so to spomini na te krasne dneve! Kako je rastlo tam na Ljubljanskem polju zletišče, one tribune, kakor kolosi so se mi zdele, strmeče v nebo... in ko je oživel... ko so se napolnile te tribune... da, in vse to se je zlilo s pesmijo teles v mogočno himno Jugoslaviji in Sokolstvu, ki je slavilo v svoji novi domovini prvi praznik.

In kam mi zlasti hite misli v te dni nazaj? Da, tja noter v lesene kabine pod visokimi tribunami, kjer so se zbirali marljivi bratje reditelji — in njih pomočniki — naraščajniki, ki smo vzdrževali vse te dni red... Med prvimi smo bili na zletišču, poslednji ga zapuščali... Nad nami pa bratska roka pokojnega brata Šlajpaha, ki nam je bil pravi oče — in vojskovodja vse obenem. Vedno veder — strog, a prijazen nam je dajal navodila — in ni čuda, da smo najmlajši pripomogli k vsem uspehom v vršenju rediteljske službe nad pričakovanje vseh in zlasti pokojnega brata Šlajpaha, ki je zapisal takrat v Sokoliču: »Moji naraščajniki -- reditelji so mi bili glavna opora v težki in odgovorni službi zleta!« Laskavo priznanje, a zapisal sem te besede zato, da vedo tudi zlasti bratci v Ljubljani — kje in kako bodo lahko v pomoč svojim bratom!

Pa še mi uhajajo misli in tokrat na sever v nepozabne dneve, ki smo jih preživeli v zlati Pragi med brati Čehoslovaki!

Ali se še spominjate, kaj vam je povedala sestra Vlada o teh dneh v tem listu?

Naraščaj — zlasti ljubljanski — tudi ti delaj letos tako. Pomagaj — delaj — gradi, ker tudi ti si potreben!

In še na nekaj bi ob koncu teh misli rad opozoril vse bratce in sestrice: bodite prijazni, topli, uslužni, postrežljivi — kot so to bili vaši bratci na severu. Oni naj vam bodo zgled v vsem tem, kajti le to je kronalo njihove velike uspehe zleta!

Vse to naj bo vaša skrbna priprava za zlet! Na delo! Zdravo!

Slotska značka
(Rad kipara A. Dolinara iz Beograda)

Bratu seljaku

I Oranje

Mirisala je zemlja nabreknuta kišom. Blistala se rosa na prvim zrakama proletnoga sunca. Kroz sveži zrak proletnoga jutra razlegao se miris rascvalih breskava. — Zaškripao je ratarev plug i kao gladan zario se u crnu vlažnu zemlju. U ratarevoj unutrašnjosti nešto je ugodno zadržalo kada su na jutarnjem suncu zasjale prve vlažne brazde.

O podne: Po brazdama na licu oračevom spuštale su se debele kapi znoja, a zemlja ih je lakomno upijala.

Kada je u večer pred oračem ležala široka obdelana oranica, orač je skinuo znojem natopljeni šešir i golim žuljavim dlanovima izbrisao preostale kapi znoja sa svoga lica.

Lakoma je ta zemlja: Upija znoj i snagu oračevih mišica i njegovih snažnih volova.

Sunce je već davno utonilo za brdom. Dolinom se je spuštala modrikasta maglica puna nekog opojnog mirisa poorane zemlje. Umorni volovi tromo su za sobom vukli drveni plug, koji se po poljskome putu pomicao za tromim volovima kao da je zemlja i iz njega iscrpla svu njegovu snagu. Orač je umoran išao za drvenim plugom, zagledao se u stazu pred sobom i nije ni zamećivao oko sebe tamno zelene siluete jelovih stabala, koja su u sumraku izgledala kao da su prilepljena na tamnomodru pozadinu strmih brežovja. Te noći je orač prvi puta ovoga proleća tvrdo usnuo, a pre sna je uz sklopljene žuljave ruke svoju molitvu završio sa: »...kruh naš, daj i danas...«

II Zlatno polje

Zrelo žito. Debeli klasovi sagnuli se k zemlji. Zapirkao vetrić. Zatalasao je tim nepreglednim morem zlatnoga klasja nad kojim je titrala sunčana žar. Daleko iza zlatnoga polja uzdigla se modra i strma brda, koja je ovila neka prozirna modrikasta maglica. Iz zlatnoga mora žitnih klasova izroniše žarko crvene makove glavice. Na rubu polja širio se miris rascvalih divljih šipaka.

Nekakav je slikar tu na rubu polja razapeo svoje slikarsko platno. S neke bojom uprljane daščice kistom skida žute i crvene mrlje i baca ih na svoje platno.

Dolazi seljak. Crno je njegovo suncem opaljeno lice. A dve njegove ruke tvrde su i žuljave. Stao je kraj slikara. Zagledao se u njegovo platno. Nasmešio se i rekao: »Badava, gospodine, sav Vaš trud. Vaše su boje mutne. Nemaju onoga svetlozlatnoga sjaja žita. Na Vašoj slici nema onoga titraja sunčevog žara. S nje neće nikada zamirisati miris rascvalog šipka.

A čije su ruke stvorile to nepregledno zlatno žitno polje?

Ratareve žuljave ruke. Umetnik — ratar je to stvorio.

III Mlaci, mlin i beli kruh

Zrakom su žviždali drveni cepovi. Muklo su udarali po snopovima iz kojih se posipalo zlatno žitno zrnje. Na ledima se lepila znojjava košulja. Znojem slepljeni i zaprašeni pramenovi kose spustili se po čelu.

Pod teškim teretom vreća punih zlatnoga žitnoga zrnja savijala se ratareva leđa.

Štropotala su mlinska kolesa. Kao sneg belo brašno sipalo se u vreće. Skladišta su se punila vrećama na koje je pri vrhu svezana cedulja na kojoj je dvema ništicama bila označena finoća brašna.

Zvoni podne: za stolom gospodina biskupa pun tanjur finoga pečenja. Kraj njega beli belcati kruh. Kruh, koji je nikao na zlatnom žitnom polju seljakovom.

Podne zvoni: Nad ulaznim vratima raskošne palače u gradu koči se naslov pisan zlatnim slovima. Pred ulaznim vratima dugi red siromaha. Dobičaju komad kruha. Zahvaljuju, a ruke im drhću kada primaju kruh.

Zvoni podne: Seljačka koliba. Crna od čade. Oko rasklimanog hrastovog stola skupilo se sedmero sitne dece. Došao otac - ratar. Sa glave, na kojoj je kosa spleljena znojem, skida šešir. Lomi tvrdu koru žutoga kukuruznoga kruha. Deli ga. I na koncu sklapa tvrde žuljave ruke i zahvaljuje: »... Hvala Ti, Bože na Tvome daru...!«

Podne zvoni...

IV Priča o bačenom kruhu

U školskoj klupi jednoga razreda neke seoske škole sede dva mlada drugara: mali seljački dečacić okruglih i rumenih lica. Crvene so mu usne poput zrelih šumskih jagoda. U njegovoj je torbi komad tvrdoga i žutoga koruznoga kruha. Drugi dečak: neki suhonjavi i bleđi sinčić mesnoga lečnika. U njegovoj su torbi dve kriške beloga kruha među koje je njegova majka ujutro namazala slatkoga breskvinog pekmeza... Ali lečnikov sinčić katkada nema teka i svoj komad beloga kruha prepušta svom drugu seljačkom dečaciću. Za vreme odmora seljački dečak često nosi u svakoj ruci po komad kruha. U jednoj žutoga i teškoga kukuruznoga kruha, a u drugoj beloga, koji je namazan slatkim breskvinim pekmezom...

I, jednoga dana, učitelj je primetio, da je seljački dečak onaj komad žutoga kruha bacio u — zahodsku jamu! Pozvao ga k sebi i ovako mu govorio:

»Seti se, koliko je kapi znoja s čela Tvojega oca upila zemlja, dok je sakupio onoliko žutoga zrnja, da bi Ti majka iz njega umesila onaj komadić kruha... Koliko je puta otac odlazio rano u jutro s motikom na ramenu dok si Ti još slatko snivao... Koliko je puta po tvrdim grudama lupio motikom za onih par žutih zrnaca iz kojih je majka umesila onaj komadić kruha... Koliko se je bolnih žuljeva raspuklo na njegovim dlanovima... Koliko uzdaha... Koliko toplih molitvi... Koliko strepnje... Koliko... dok je sakupio onih par zrnaca, da Ti majka iz njih umesi komadić kruha... A Ti si taj čitav trud počastio tako, što si onaj komadić kruha bacio u... Prezreo žuljeve svoga oca i polakomio se za belim kruhom samo zato što je između njegovih kriški virio slatki pekmez...«

I dete je obećalo, da će otsada više ceniti onu tvrdu koru seljačkoga kruha.

V Na trgu

Na trg je ratar dovezao nekoliko vreća zlatnoga žitnoga zrnja. Dojurio je automobil. Stao je na trgu pred ratarevim vrećama. Iz njega je izašao spekulatant žitom gospodin Mešina Trbuhović. U vreću je, među zlatno zrnje, zario svoje nabrekle masne dlanove. Zagrabio je žito. Digao je šaku u vis i pustio neka se iz nje cedi zlatno zrnje. U njegovom su se mozgu u taj tren pojavile tri cifre. Jedna sitna, druga velika, a treća ogromna. Ona velika je pored ogromne bila nešto niža, a ona sitna je pored velike i ogromne stajala ko kakav patuljčić.

Ratar je stajao kraj svojih vreća uspravan i crn. Teški su mu dlanovi počivali na ledima. Razdragano je gledao u plodove svojih žuljava: u zlatno zrnje. Titrao mu je od radosti posmeh oko usana. Šuštanje žita, koje je padalo u vreću sa spekulantovoga dlana za ratara je bilo isto što neka sitna pesma puna najtiših melodija. Pesma, koju je zlatno zrnje pevalo njegovim tvrdim dlanovima.

A onda je spekulatant gospodin Mešina izrekao onu sitnu cifru. Sitna je cifra za gospodina Mešinu značila cenu, koju će rataru isplatiti za to žuto žitno zrnje. Ona ogromna cifra je značila cenu uz koju će on to žuto zrnje poslati nekamo daleko u neku prekomorsku zemlju; a velika cifra: dobitak... »Dobitak, dobitak...« takove su melodije uz ove reči zvučile u spekulantovom uhu... Rataru nije rekao ni one ogromne ni one velike cifre. Rekao mu je samo onu malu cifru...

Na ratarevim se usnama sledenio posmeh, kada je čuo tu sitnu cifru. U dve oštre bore oko usana se je pretvorio taj ratarev posmeh...

Visoka, suhonjava devojka u uredu kod gospodina Mešine Trbuhovića je u njegove poslovne knjige toga dana upisala onu veliku i onu ogromnu cifru. Te su cifre javile i novine toga grada.

VI Izložba slika

U velikome gradu je slikar Packalo Mazalić priredio veliku izložbu slika. Sve novine toga grada su pisale o velikom talentu slikara Packale Mazalića. Sve su isticale prekrasnu sliku: »Zlatno žitno more«, koja je predstavljala ono žitno polje iza koga su se uzdizala u nekoj modrikastoj maglici, modra i strma brda. Na rubu polja je cvao šipak, a kraj žita je stajao ratar sa svojim žuljavim dlanovima i suncem opaljenim licem...

Pred zgradom u kojoj je bila izložba, stajao je dugačak red automobila iz kojih su izlazile gospođe s namaljanim licem i ulaštenim noktima. Gospođa u crnim odelima, tvrdim ovratnicima i lakovanim cipelama.

Nekoliko dana zatim su sve novine toga grada donele vest, da je najuspeliju sliku: »zlatno žitno more« kupio trgovac žitom gospodin Mešina Trbuhović... Platilo je za nju ogromnu svotu novaca...

VII Palača i koliba

U salonu gospodina Mešine Trbuhovića visi u zlatnome okviru slika: »zlatno žitno more«. Sluškinja kod gospodina Mešine dvaput na dan obriše prašinu s okvira te slike.

Gospodin Mešina sa svojom »milostivom gospodom« pravi nedeljne izlete u svome automobilu. Uzvitla prašinu sa sive ceste, ali nikada još nije primetio, kako su divna ona polja, koje predstavlja slika u njegovome salonu.

Podne zvoni: U crnoj, čadavoj kolibi ratar lomi tvrdi koru žutoga kruha. Sklapa žuljave ruke i moli: »Kruh naš, daj nam danas...« I zahvaljuje na koncu: »Hvala, Bože, na Tvome daru...« A zbor sitnih glasova njegove dece ga prati: »Hvala Ti, Bože...«

Uveče: Bez snage, koju je iscrpla zemlja spušta se na tvrdi slamnati ležaj... Dugo ne može da usne. Prema crnom, drvenom stropu nepromično je u mrak uprt njegov pogled. Budnih očiju sniva o rasevaloj mirisnoj zemlji u proleće... Sniva o nepreglednom žitnom polju, koje se talasa na letnom povetarcu...

Sniva: ratar — umetnik.

(Živa slika)

Hrvat:

Jedne smo majke deca,
Majke, velike Slave;
Istim uzdahom jeca,
Istim se klikom zdrave
I jedan, i drugi, i treći,
I Janez, i Jova, i Iva —
Ista je reč za nas sve troje jednako živa.

Srbin:

Dugo smo, dugo odeljeni bili,
Tuđinci su naša gasili ognjišta
I našu krv kao pauci pili.
Ali uzalud su nam sve zgazili i oteli,
San o slobodi nisu nam mogli oduzeti —
I našla su se na vrhu Golgote
Tri brata, sva tri na krst razapeta.
A kad se nadosmo zašumela su sva proleća
Jurnuli potoci niz strme gorske strane,
Sve livade savile šareni venac od cveća,
I zakliktao Orao beli u svome kraljevskom letu,
I sve su pružile ruke za njim k'o bele u cvetu grane.

Slovenac:

Svako za sebe tri smo lomne grane,
A svi zajedno deblo što prkosi
Srdžbi gromova i vihora besu.
I sada svaki naš korak neka
Napred nas samo vodi
Gde nas sa svetlom čeka
Blistava, sva u slobodi
Zora ljubavi blage
Zora velikih dela,
Zora sloge i snage.
(Ulaze Sokoli)

Srbin, Hrvat i Slovenac:

Zdravo, Sokoli!

Jugoslavija:

Sada slobodni, čela uzdignuta,
Krenite napred kroz život svi složno,
I nikad sa svog ne skrećite puta.
Služite složno uvek svome rodu
I gledaćete u vaskrsnoj zori
Veliku i sve svetliju slobodu.
Na ljubav svoje oslonite dane
Da sjaj istine oči vam napuni
Budite deblo što tri širi grane
Nebo u svojoj da zaljulja kruni.
Čuvajte složno vašu svetu grudu:
U svakoj hridi kuca srce vaše
I vaših otaca što živote daše
U slozi srećna da im deca budu.

Vaša sloboda poredni je venac
Njihove borbe. Toga se sećajte,
I da ste jedno ne zaboravljajte
Vi braća: Srbin, Hrvat i Slovenac.
U slozi snažni, sada ponesite
Zoru jedinstva, zoru svoje sreće,
I kao sokoli kad se uzdignete
Pod nebo s njome svaki poleteće.
Kao Sokoli jedno sva tri jeste,
Sokolskim krilom jedinstvo se brani,
Sokolskim letom krenete se smelo
I sve svetliji svitaće vam dani.
Sokolskom snagom sloboda se čuva;
Sokolska ljubav plemenita sva je:
Ona duh diže i sve snage jača,
Sva je za žrtvu — mržnju ne poznaje.
Sokolski zavet sav istinom blista,
Sokolskim dahom slobodno se diše;
Svetla reč Soko zvezdanim slovima
Na prvoj strani jedinstva nam piše.
Pamtite: jedno oduvek ste bili
I kao Sokoli svi jedno ostajte

Svi (zajedno):

Hoćemo. Tako nam Bog pomogao!

Soko:

Jedno smo sva tri. Jedno se ne deli.
Tri brata: Srbin, Hrvat i Slovenac
Jedno će uvek u slozi ostati
Kao tri cveta, ali jedan venac
Lepšim mirisom što će mirisati;
Kao tri zraka, ali jedno svetlo
Bujnije i jače što će zasijati;
Kao tri vode, ali jedna reka
Veća i šira što će otecati;
Kao tri groma, ali jedna snaga
Istim udarcem što će udarati,
I ko sokoli što će uvek složno
U vis sve više sva tri se dizati.

(Sokoli pevaju):

Snažna Jugoslavija je
Dika svakom Sokolu,
Gde se hvata brat uz brata
Čvrsto, gordo u kolu:
Da joj nose lepše dane
Svi Sokoli složni su;
Da je štite, da je brane
Uvek oni spremni su.

(Zavesa pada)

Zdrava duša u zdravom telu!

Bilo je to god. 1921 uoči državnih izbora, a za vlade Benita Groznoga. Nad našom Istrom protegli se crni oblaci, čineći položaj još tužnijim. Po zidovima ist. gradova i sela viseli su razni letaci pojedinih stranaka, koje su se borile za rimski parlamenat. Na prvom mestu stala je lipina grančica, znak naše stranke, a pod njom imena naših narodnih boraca kao: dr. Jos. Vilfan, Štanger, Besednjak i t. d.

Na putu što vodi iz Trsta sredinom Istre, nalazi se pitomo selo Kubed. Putem su prolazili naši ljudi iz »Cićarije«, vozeći ugljen u Trst. Tamošnji učitelj — domorodac tumači ljudima skore izbore, pozivajući ih u borbu za svetu stvar. Nešto podalje promatrao je stari »Cić« (crnogorsko pleme!) izborni letak i pratio bičem pojedinu rečenicu. Pristupi učitelj i zapita ga: »Ča gledate barba (stric)?« — Starac se okrene i pošto je popravio bujne brkove, reče: »E, gospodine moj, ja ne znam ni štat ni pisat, ma svejedno znam, ča mi je storit« — i pokazavši lipinu grančicu, odaleči se, smejući se zadovoljno. Tvrdi su naši Istrani, ali svesni svoga roda!

Nad selom se uzdiže starinski grad, opasan zidovima, među kojima se nalazi crkva, škola i nekoliko kuća, u kojima žive potomci nekadašnjih doseljenih »cozota« (Talijana iz Chiogge). Vladina, fašistička stranka, borila se je svim mogućim sredstvima da pokaže svetu, da u Istri nema Slavena. Domaći učitelj bio je više puta upozoren, da se ne meša u izbornu borbu, ali uzalud. Vršeći svoju dužnost u školi, očekivao je danomice napadaj sa strane vladinih pristaša, koji su tada jurili autima po našim selima, oboružani svim »blagoslovima« svog dičnog vođe kao: bombama, puškama, bencinom i — ricinovima uljem. Tužna Istro, što si dočekala! — Imajući u vidu veliku odgovornost zbog poverene mu dečice, postavio je učitelj svakog sata po jednog dečeka na stražu. Dva su sata po podne. U školi čitaju učenici glasno u svom milom jeziku, a uz gradske zidine stupa mladi stražar, pazeći na sve strane, da ne dođe obećani neprijatelj. Tek su deca sklopila ručice k molitvi, zagrmi iz vana mladi stražar: »Fašisti!« — Deca se razbežala na sve strane, a učitelj, pošto je zaključao školska vrata, pobrzao je i on u svoju kuću, javio je staroj majci, što je na stvari i sakrio se u polju, gledajući iz daleka, što će se dogoditi. — Do dvadeset naoružanih fašista izvrše juriš na mirnu seosku školu, tražeći učitelja. Razjareni, što im namera nije uspela, razbiju kundacima vrata i uniđu u školu. Pošto su sve pretražili, polupali sav nameštaj, pojurili su napolje i preteći revolverima pitaju nadošle seljane, gde stanuje učitelj. Prestrašeni mladić pokaže prstom na kuću u sredini sela. Pojuriše do kuće. Pošto su porazmestili straže, provale u kuću.

Teško je opisati strah jadne starice majke, kad je zapazila oboružane ljude, divljih obraza. Dok su nekoji pretraživali kuću, otvarajući bajonetima zaključane ormare, dotle vođa ispituje majku, gde joj je sin učitelj. Preteći joj smrću reče, da mu moraju pogledati srce, jer da je jugoslovenski propagandista. Dok je tako galamio vođa, iznašali su drugi iz učiteljeve sobe sve knjige, novine, slike naših pesnika na dvorište. Tu su hrpu poleli bencinom, zapalili je, skaćući oko vatre poput Indijanaca — ljudoždera oko svoje žrtve. Nadošli seljani stiskali su šake, jer su vrlo štovali svog učitelja, no sustegli su se, znajući, da bi svaki otpor uništio selo. Svršivši »junačko« delo, udaljili su se, pevajući svoju himnu. Jadna zemljo s dve hiljadugodišnjom kulturom. Što bi rekli na to njihovi velikani kao: Dante, Bokačio, Macini i t. d.?

Međutim po istarskim brežuljcima još danas peva pastirica svoju pesmu. Po istarskim selima čuje se još uvek ono tužno narodno bugarenje, živi simbol slovenstva, koji nikad izumreti neće.

Nakon osam dana svršili su se državni izbori sa sjajnom pobedom lipine grančice...

Svi za jednoga, jedan za sve!

Naša krvava istorija ističe se pojedinim događajima, koji su za naš nacionalni život veoma značajne pojave. 30 aprila slavivemo ponovno uspomenu dvaju neumrlih narodnih heroja, Petra Zrinjskog i Franu Krstu Frankopana, koji su kao čuvari i žrtve tudinaca pogubljeni u Bečkom Novom Mestu godine 1671.

Rekao sam kao čuvari, jer su služeći i braneći svoju domovinu, čuvali istovremeno i naše severozapadne austrougarske susede, koji su opet otrovnom diplomacijom i mržnjom nagrađivali rad naših očeva, dedova i pradedova. Apsolutizam iz kasnijih godina (1848) nije ništa drugo nego sledovanje te diplomacije, koja se nije žacala ni najsravnijih dela, himbenih prevara i laži, da bi za svoju nezasiťnu pohlepnost iscedila sigurna i bogata vrela našega naroda. Kao žrtve te pohlepe pala su i ova dva narodna mućenika, koji su svoj život i svoj rad posvetili obrani rodene grude od nadiranja turskog polumeseca ovkraj Dunava i Save u Evropu. Povod za optužbu bio je lako pronađen a »na veri se prevariše junaci«, jer se odazvaše lažnom i podlom pozivu bečkoga dvora, koji i pored obećane lične slobode odvodi hrvatske odličnike na stratište, gde im otsecaju glave.

To je, braćo, naša istorija! Ona vekovima krvari; ona nam vekovima otima stara predanja, jezik, dušu i srce; ona nasilno oblikuje sve nove faze ali iz kojih naša nacija izlazi pobednica i stvara nove državne granice, nov državni život — stvara našu dićnu i milu Jugoslaviju.

Vekovi su, braćo, trebali dok stigosmo današnje dane; vekovima se lomilo jugoslovensko koplje za slobodnu našu misao i slobodni nacionalni razvitak; vekovi su kulturno i politički izgrađivali našu mladu državnu zajednicu, koja je konaćno nakon mnogo prolivene krvi ovenćana krunom dićnih Karađorđevića.

Braćo! Možemo li ceniti one teške i mućne žrtve naših otaca i dedova? Možemo li preći neopaženo preko pomendana, koji nas vezuju s našom istorijom i govore o teškom ropstvu? Možemo li zaboraviti ove narodne mućenike koji su svojim životima plaćali naša nacionalna prava, budeći u srcima vojnika lavovsku hrabrost i neustrašivost na braniku otadžbine? Ne! To ne možemo, jer bi to bila skrajnja nezahvalnost i sebićnjaštvo, kojega svaki Soko kao avet oteruje od sebe. Ne, mi smo im zahvalni i mi ćemo ih kroz život nositi u najdubljim skrovištima naših duša, opojeni njihovim duhom, otkuda ih nikakva sila i nikada išćupati neće. Klićemo im predano i iskreno: Slava narodnim mućenicima i borcima za slobodu Petru Zrinjskom i Frani Krstu Frankopanu!

Kedaj sem najbolj vzljubil našo idejo? Vladimirov

Pred nedavnim me je vprašal prijatelj: »Vladko, povej mi, kedaj si najbolj vzljubil našo idejo?« Nisem mu odgovoril. Ali začel sem razmišljati o tem.

Vedno sem jo ljubil. Ko sem bil še dete, mi je bila vsa ideja rdeća srajca in čepica. To sem ljubil in komaj čakal, da zrastem in si lahko pripnem še sokolsko pero. Na predavanjih in iz knjig sem začel spoznavati njo, ki se je skrivala za vsem tem — idejo. Vedno bolj se mi je odkrivala, kajti neprecenljiv je zaklad njene veličine.

Ali sem jo morda pred letom manj ljubil kot sedaj? Morda! Ali zdi se mi, da sem z isto ljubeznijo mislil in pisal o njej kot danes.

Morebiti pa takrat, ko mi je rekel eden onih mladih »ponosnih« vsevednih ljudi, katerim se zdi vsaka višja ideja smešna: »Ej dragi moj, pusti te svoje fantastične misli! Kaj imaš od tega? Stopi v življenje. Ali ni škoda tvoje mladosti? Komaj si začel živeti. Poglej, kako lep je svet! Kaj so to ideje? Lepa

beseda — prazna pena. Mlado, prijetno dekle, peneče vino, ples, kjer ti vzvalovi vse, kjer pozabiš svet in samo uživaš, uživaš. To je življenje, to je moja ideja. Moj princip je:

Naj pesem življenja nam v srcih kipi,
saj človek le enkrat na svetu živi.

Zasmilil in zagnusil se mi je obenem. Kako majhen je postal tedaj v mojih očeh. Ali res nismo ustvarjeni za drugo, za kaj višjega, kot samo za uživanje? Ali ima tak človek, če se to sploh sme imenovati človek, pravico do življenja? Črv v zemlji, jo ima več kot pa on. Hvaležen sem bil ideji, ki me je dvignila iz tega blata.

Bral sem časopis, kjer je nekdo prodajal svojo učenost s tem, da je preobračal drob naše ideje in organizacije, ter prišel do zaključka, da je zastarela, preživela svoj čas, in ni več moderna — sodobna da propada. Končal je z besedami: »Jasno je vsakomur, da organizacija, ki je osnovana na tako zastareli, nemoderni podlagi in ideji v naši dobi nima obstanka in mora propasti.«

Kri mi je udarila v glavo, ko sem to bral. Mi da bomo propadli! Naša ideja, tolikokrat obsojena na smrt, razkričana po nasprotnikih, da bo propadla! Nahujskana tolpa je vpila: »Križaj ga, križaj!« A ona je stala. Zdrobili so se germanski bajoneti, ki so ji pripravljali smrt, oni ki so ji izkopali grob, so sami padli vanj. Zemlja in peko sta se zaklela proti njej in vendar še vedno ponosno vihra njena zastava obsijana s soncem zmage. Skozi tisoče borb je izšla vse močnejša. V njej so vzrasli jekleni borci, katerim se divi in se bo še divil svet. Da je nemoderna, ona o kateri z vzhičenjem in največjim občudovanjem govore in pišejo njej naklonjeni in nasprotni tuji narodi. Stara je, je pisal oni. Res, stara je po letih. Koliko organizacij in idej se je za časa njenega obstoja zrušilo v prah. Stara je organizacija, velika, močna, povsod dobiš njene domove, milijonska je armada njenih borcev. Ali ideja je tako mlada, kot takrat, ko je veliki Tyrš prvič stopil z njo na dan. Še trdnejša, še bolj jeklena je postala moja vera v popolno zmago. In da je zastarela. Naši stari so rušili, mi moramo zidati. Kako ogromno je še delo, ki nas čaka. Ali tudi to bomo zvršili. S peresom in plugom, ako treba, pa tudi z mečem. Kje je, kdo je tako močan, da bi zaustavil naš polet. Ni ga! In s ponosom sem pogledal na značko, ki je bila pripeta na mojih prsih.

Zopet sem se spomnil drugega dogodka. Zdi se mi, da je preteklo že več kot leto dni, ali pred očmi mi stoji oni prizor tako živo, kot da se je zgodilo včeraj. Vozil sem se z vlakom. Natrpan voz nas je bil. Naslonil sem se na okno in se zazrl v noč. V kotu na nasprotni strani je sedela trojica gospodov. Uganjali so neslane šale in se grohotali, kot da so v beznici. Slednjič so začeli, morda zato, ker so videli na mojih prsih značko, govoriti o Sokolstvu. Vse laži in ostudna obrekovanja so iznesli na dan. Psovali in žalili so, kot to more le človek brez vsake morale in poštenosti.

Stisnil sem pest: »Stopi tja, vrzi jim v obraz resnico, povej jim, kako so podli in nesramni.« Vse je gorelo v meni. Toda zmaga je prava zdrava misel: »Ne zmeni se zanje, to je hujše, kot da bi se pričkal z njimi. Oni so se že sami dosti razkrili in ni treba, da bi jih še ti. Vsak vsaj malo pošten človek jih mora zaničevati. Preziraj jih, da se sam ne osmeiš.« Srce me je bolelo. Ne pridejo na dan z resnico, ker se je boje. Laž, to je njihovo orodje.

Da, tedaj ko se mi je krčilo srce od bolesti, tedaj sem najbolj vzljubil našo idejo.

(Ob desetletnici njegove smrti.)

19. februarja 1923. leta so pokopali na Visokem, ob nekdanjem lovskem gradu brižinskih škofov, pisatelja, politika in sokolskega delavca dr. Ivana Tavčarja, ki se je rodil 28. avgusta 1851. leta v Poljanah nad Škofjo Loko. Osnovno šolo je obiskoval doma in v Ljubljani, gimnazijo v Ljubljani, Novem mestu in zopet v Ljubljani, po zrelostnem izpitu jo je mahnil na Dunaj, kjer je postal doktor prava, in nato je bil koncipijent pri dr. Schreyu v Ljubljani, pri pisatelju dr. Mencingerju v Kranju in končno pri nar. borcu dr. Moschetu v Ljubljani, nakar je postal samostojen odvetnik. Z mladostnim navdušenjem se je poprijel politike, spretno je zvezal svobodomiselnost z narodno idejo, postal je ljubljanski podžupan, pozneje župan, deželni poslanec, državni poslanec, deželni odbornik kranjski, po prevratu poverjenik nar. vlade v Ljubljani ter je bil izvoljen za poslanca narodne skupščine v Beogradu, toda radi boleznii se je poslanstvu kmalu odpovedal. Ko je umrl, je bila njegova krsta izpostavljena v vestibulu pred sejno dvorano na magistratu. Odpeljali so jo iz Ljubljane na Visoko, kjer počiva v svoji gorenjski prirodi, ki jo je popisoval z genljivo ljubeznijo.

Literarno je Tavčar začel delovati že kot gimnazijec v Novem mestu. Napisal je novelico Madame Amalijo. Leta 1872. je pričel sodelovati pri mariborski Zori, kjer je priobčil Antonija Gledjevića. Obe noveli pričata o romantiki.

Romantiki so radi popisovali življenje na gradovih, zatekali so se v viteški srednji vek, ljubili so razvaline, strahove in nevihto, jemali so svoje snovi iz narodnega blaga in mitologije, zanimali so se za originale, mamilo jih je vse, kar je bilo očarljivega in skrivnostnega. Zato najdemo v njih povestih stare plemenitaške dame z njih skrivnostmi, hiperidealne ženske, koprneče iz komplicirane mestne kulture v enostavno in zdravo prirodo. Romantično okolje tvorijo umetniki, zlasti slikarji, večkrat mladi častniki in tehnično gibalo, ali celo miselno ozadje, pa romantična antiteza, nasprotstvo med idealnimi in duševno zakrknjenimi ljudmi, včasih tudi, n. pr. pri Jurčiču in Kersniku, nasprotje med tujcem in domačinom. Romantiki so se radi ogrevali za katolicizem.

Tavčar je bil sin romantike. Med drugim je popisoval intimno ljubezen do prirode, čar gozdov, sanjavo ljubezen, originale, zgodovino svojega domačega kraja, potapljal se je v preteklost, da bi v živih podobah rekonstruiral življenje naših prednikov. (V Zali.) Poleg Jurčiča je čuval in množil tudi on Levstikovo dediščino, da je treba pisati na podlagi narodnega jezika, domačih misli in šeg ter narodne snovi. Kot romantik je užival, ko je v Janezu Solncu popisoval ceremonijelni nastop kranjskega plemstva in višje duhovščine, ali se je zamislil v razgibano dobo naše reformacije. (Povest Vita vitae meae.) Lastna mu je bila romantična disharmonija. Bil je svojstven tvorec. »Pripovednik Tavčar je po moji sodbi naš poleg Jurčiča največji epski talent«, je sodil o njem dr. Pregelj. (Dom in svet leta 1921.) Zanimiv je Tavčar kot romantični vernik. »Bil sem romantik, in zatorej se še danes ne morem ločiti od tiste visoke poezije, ki je — zame vsaj — vsekar v zvezi z božjo službo po katoliških cerkvah«, se je izpovedal dr. Iz. Cankarju. (Obiski.) »Poleg tega ne smemo pozabiti, da je bil naš avtor kot umetnik sin one romantike, ki je v bližini katoliškega pompozneza bogoslužja tako rada iskala razmaha svoji čuvstvenosti, kakor je nerada gledala, če se je sveti hram izpreminjal v politično sejmišče...«, čitamo v IV. zv. Tavčarjevih Zbranih spisov, ki jih je uredil dr. Prijatelj.

Romantika za Kopitarja in Prešerna je bila doba slovanskega preporeda, a tudi poznejša romantika, ki vodi k realizmu, je hotela podati »v zameno za istodobno malost prošlo veličast. Zraven te splošno romantične želje je osobito romantike zapadnih in južnih Slovanov napolnjevalo stremljenje, da narodu, izgubivšemu državno svobodo in samostojnost, obrnejo oči v davnino in njegov pogled zadivijo s sliko rodoslovnega plemenskega drevesa, pona-

šajočega se v davnini z mogočnimi samoraslimi koreninami, košatim vejevjem in bujnim cvetjem«. Tako misli o tej prehodni dobi med romantiko in početnim realizmom dr. Prijatelj. (Tavčarjevih Zbranih spisov V. zv.)

Na Tavčarjev razvoj so vplivali vaški in zgodovinski pripovedniki pozne nemške romantike ter začetniki meščanske in domačijske povesti mladega nemškega realizma. Zato je pisal tudi romantično navdahnjene zgodovinske povesti, ki jih ponekod lahko nazivamo poetični realizem. V njih je pojasnjeval značilne odlomke naše preteklosti, a skušal nam je predočiti tudi vso dobo, ko se je v romanu Izza kongresa lotil predmarčne Ljubljane z znamenitim kongresom treh cesarjev. »Zamikala ga je misel, da prikaže, kako so se ponašali stari ljubljanski patriciji v družbi visoke evropske gospode v času, ko so se ob priliki svetovnoznamenitega kongresa obračale oči vsega sveta v Ljubljano«. (Dr. Prijatelj.) Tedaj se je Zoisov krog poleg drugih izobraženih Slovencev navduševal za Kopitarjev romantični avstroslavizem, češ, Avstrija, ki ima slovansko večino, mora postati slovanska država. Tavčar je pa v tem delu, kakor pred njim že Jurčič, sodobne ideje o slovanstvu in o krivicah, ki jih morajo trpeti, prenesel na l. 1821., torej v preteklost. To naj dokazuje naslednje dejstvo:

Andrej Šmole je zbral na svojem stanovanju svoje prijatelje, med njimi Prešerna, Zupana, Kastelca in Metelka. Med nje je prišel ruski general knez Volkonskij. Da se pouči o »kranjskem« jeziku. Vnela se je ostra debata, ali naj ostanjo Slovenci pri slovensščini, ali se naj poprimejo ilirščine ali celo slovanščine, ki je ni bilo. Slišalo se je celo mnenje, naj prično »zajemati iz polnega nemškega škafa«, češ, »morda nam je napredek zagotovljen le tedaj, če krenemo na livade, kjer kraljujeta Goethe in Schiller«. Razgovor ni rodil nobenih sadov in knez Volkonskij se je razočaran poslovil. (Izza Kongresa, 16. poglavje.)

Dr. Glaser je v svoji zgodovini slovenskega slovstva razdelil Tavčarjeva leposlovna dela v 4 poglavja: v Slike iz loškega pogorja, Romantične povesti, Zgodovinske povesti in Modroslovne ali tendenciozne povesti. Med zadnje spadata zlasti roman Mrtva srca, ki izraža misel, da živimo v dobi mrtvih src, ko je na videz vse lepo in blagohotno, so pa vsi sloji sebični, dalje satirična utopija »4000«, kjer si je pisatelj privoščil dr. Mahnič, ki je hotel slovensko umetniško, znanstveno in politično življenje prenoviti v katoliškem duhu. Povest je persiflaža Mahničevih nazorov in »brezstidna parodija katoliške misli«, kakor meni dr. Pregelj. Naša javnost je to utopijo čitala in uživala z naslado.

Na stara leta je Tavčar napisal Cvetje v jeseni, ki je slavospev na pisateljevo rodno in k srcu prirastlo Blegaševo kraljestvo, slavospev užitku in lepoticam na kmetih. To delo ima sicer meščanski okvir, toda jedro nam nudi sočno in vonljivo poezijo kmetiškega življenja. Tavčar je namreč ostal v svoji duši kmet, ki je ponosen na svojo posest in družino, četudi je po literaturi širil tedaj moderni liberalizem. Tavčarjevo zadnje delo je Visoška kronika, ki je ostala kot prvi del trilogije fragment.

Sodeloval je pri Zori, Zvonu, Ljublj. Zvonu, Slovanu, Sloven. Matici, Sloven. Narodu, Strossmayerjevem zborniku, Slovenskem pravniku. Po misli Vl. Levstika mu je bil epski slog natura, bil je eden izmed redkih, ki vedno instinktivno pogodijo tipičnost, ki čutijo, da dialog ne sme biti samo zbirka stavkov v ušescih. Dodajem še, da je po svoji lastni izjavi ugajal »jezikovno muzikalnost«. Kar je napisal, je pridno gladil, si prečital vsak stavek na glas, kako vpliva na njegovo uho, in je ostal pri modulaciji, ki je najbolj ugajala njegovemu posluhu.

Kot politik je bil Tavčar pristaš Mladoslavencev, pozneje pa ustanovitelj in voditelj Narodno napredne stranke. Svoje članke je pošiljal Sloven. Narodu, zlasti, ko ga je urejeval še Jurčič, »govoril je o slovenskem jeziku pri najvišjem sodišču, nagovarjal je sloven. poslance, da se uvede javna zemljiška knjiga na Slovenskem«. (Dr. Glaser.) Mohorjeva družba je izdala njegov Slovenski pravnik.

Rajni je bil tudi član in starosta Ljubljanskega Sokola. V članku dr. V. Murnika čitamo: »Bil je pravi oče društvu, vedno nad strankami, zmerom

je znal stvar obrniti tako, da sokolski voz, ki so ga eni vlekli na eno, drugi na drugo stran, ni kje obtičal za vedno.« (Sloven. Narod 20. februarja 1923.)

Njegov psevdonom se je glasil Emil Leon. Radi njegovih zaslug se ga je ob njegovi sedemdesetletnici prelepo spomnil O. Župančič s pesmico Emilu Leonu za sedemdesetletnico.

Tavčar je vodilen politik, vodilen pisatelj in narodni prvoboritelj.

O čitanju

A. Modrušan, Erdevik

Dragi naraštajci! Ti si uzdanica roda, ti si buduća snaga Otadžbine. Polaziš marljivo na vežbu da jačaš svoje telo i svoj duh.

Da, i svoj duh, jer jačanjem samo tela ti bi se jednostrano uzgojio. Hoću da ti uputim nekoliko reči bez razlike da li ti pohadaš školu ili se nalažiš na zanatu, ili si veran pomagač svojim roditeljima u poljskom radu! Hoće li čovek da se uzdrži mora da hrani svoje telo. Isto je tako potrebno hraniti i svoju dušu. A nju možeš hraniti čitanjem lepih i korisnih knjiga. Ništa te ne može zabaviti kao knjiga. Ona te je u stanju odvesti i u najudaljenije i najnepoznatije krajeve sveta. Ona (dobra knjiga), može da pobudi u tebi najlepše i najnežnije osećaje čovečjeg duševnog života. Preko nje se možeš upoznati s uzor ljudima i karakterima. Preko nje se upoznaješ sa svetlim primerima u prošlosti svoga naroda i čovečanstva. Nijedan drug ne može da te uputi u sve ono, što je lepo i dobro kao ona!

Ali, kao što te zao drug može da odvede s pravoga puta, tako i loša knjiga može da okalja tvoje misli, tvoje osećaje. Ne daj se prevariti lepim i zvučnim naslovom, već traži kod starije i iskusnije braće, što ćeš čitati. Ime dobrog i poznatog pisca najbolji ti je jamac, da će i knjiga biti dobra. Razume se, ti ćeš u prvom redu čitati sokolske knjige. Nemoj se stideti u društvu tražiti od br. prosvetara, ili nekog drugog iskusnog brata za mišljenje i savet o nekoj knjizi. Svoje slobodno vreme ne provadaj u besposličanju! Posle telesnog rada (vežbe) lepa će ti knjiga osvežavati duh i plemeniti srce!

Rad među naraštajcima

Ivo Majcan, Senj

Uvek slušamo kako se savetuje i upućuje, da treba našim mladim pripadnicima posvetiti najviše pažnje. — Uveren sam da se po našim sokolskim jedinicama, u kojima ima svesnih Sokola tako i radi. To je dužnost starijih i iskusnijih. Upućivati i uzgajati moramo naš naraštaj, kako bi jednom bio sposoban i spreman, savesno i pouzdano vršiti sokolske dužnosti, koje će mu starija braća predati. Zato treba u prvom redu razvijati u njima nacionalnu svest u duhu Tirševe ideje, u duhu jugoslovenskog narodnog i državnog jedinstva i zajednice sviju Slavena.

Uzgojiti ih moramo da uzljube sve što je dobro, lepo i plemenito, a spremi ih za borbu protiv laži, kleveta, mržnje i nepravde.

Dosadašnja iskustva jasno nam govore da smo uzgojili, da ima u našim redovima veliki broj upravo uzor naraštajaca i naraštajki, koji pravilno shvaćaju svoje sokolske dužnosti. Među njima ima ih lepi broj, koji pravilnije nego mnogi članovi — bez koristoljublja i pohlepe za slavom — shvaćaju naš sokolski rad i život...

Kao što se članstvo u naprednijim sokolskim jedinicama sastaje na selima, a naročito rado prisustvuje debatnim večerima, tako mogu i naraštajci imati, pod vodstvom starije i iskusnije braće, svoja sela i debatne večeri na kojima se raspravlja o raznim zadacima iz prosvetnog, organizacijskog ili propagandističkog sokolskog rada. Oni čine to najviše u debatom govoru u obliku kraćih nagovora i predavanja, a iznose nedostatke i površnosti kod vršenja sokolskih dužnosti ili izriču svoje mišljenje, kako bi se tu i tamo moralo raditi ako se hoće postići uspeh i kada bi se moglo više energije posvetiti sokolsko-nacionalnom radu.

(Po Volteru)

U staroj azijskoj varoši Amadanu bila je jedna slavna akademija, čiji je prvi član pravila glasilo ovako: akademičari će misliti mnogo, pisati malo, a govoriti što je moguće manje. Ta akademija zvala se Akademija ćutanja, i nije bilo, u celoj Perziji pravog naučnika, koji nije želeo da bude primljen u tu akademiju. Doktor Zeb, pisac jedne male izvrsne knjižice, čuo je čak u pokrajini u kojoj je živeo, da je upražnjeno jedno mesto u Akademiji ćutalaca. Odmah se spremi i pođe na put. Kad je stigao u Amadan, otišao je pred vrata šale u kojoj su zasedavali akademičari, i zamolio je vratara da preda predsedniku ovu ceduljicu? »Doktor Zeb moli za upražnjeno mesto«. Vrtar odmah predade ceduljicu, ali doktor Zeb došao je i suviše dockan, upražnjeno mesto već je bilo popunjeno.

Akademičari su zbog toga bili vrlo ožalošćeni; i protiv volje primili su čoveka bez vrednosti, koji je tražio da se smatra za duhovitog, čija je rečitost, živa i laka, zadovoljavala prostake, a eto gde mora da odbije doktora Zeba, koji je bio pravi bič za brbljavce, glava od vrednosti! Predsednik akademije, kome je stavljeno u dužnost da saopšti tu neprijatnu vest, nije se gotovo mogao na to rešiti, i nije znao što i kako da radi. Pošto je malo razmišljao, naredi da se napuni vodom jedan veliki pehar, ali da se napuni tako dobro, da bi samo još jedna kapljica učinila pa da se voda izlije; zatim naredi da se uvede novi kandidat. Ovaj se pojavi skroman i prost, što je odlika čoveka koji zaslužuje pravu zaslugu i uvaženje. Predsednik se diže, i ne govoreći ni reči, pokaže mu snuždeno na pehar tako tačno napunjen. Doktor Zeb odmah razume da u akademiji nema više mesta, ali, ne izgubivši prisustvo duha, on smisli da im stavi do znanja da jedan akademičar više neće ništa smetati. Pred nogama opazi jedan ružin list, saže se i dohvati ga, i pažljivo ga stavi na površinu vode, i to učini tako dobro da nijedna kapljica iz suda ne isteče.

Na taj duhoviti odgovor, svi prisutni zapljeskaše rukama, i doktor Zeb bi primljen jednoglasno. Odmah mu podneseše spisak akademičara, u kome se mora svaki novo primljeni član sam zapisati. I doktor Zeb se zapisa, i ostalo mu je samo još da izgovori uobičajenu zahvalnost; ali on kao pravi ćutalica — akademičar, zahvali, i ne progovori ni reči. Na strani spisa on napisa broj 100: to je bio broj akademičara — njegovih drugova; zatim stavljajući nulu pored cifre, on napisa pored toga: »Zbog ovoga neće vrediti ni više ni manje (0100)«. Predsednik odgovori skromnom doktoru koliko učtivo toliko duhovito, on prenese nulu iza cifre i napisa: »Zbog toga će vrediti deset puta više (1000)«.

Tko se zanima čitanjem novina, primetiće da se u njima svakodnevno pišu veliki članci o ekonomskoj krizi, koja vlada svetom i od koje propada čitava zgrada privrede, počam od najširih slojeva — proizvođača sirovina, pa do uredno i na osnovu računa podignute spekulativne privrede t. j. veleindustrije; veliki zakupci i države. Međutim se iz tih istih novina mogu primetiti razne anomalije čitavog svetskog privrednog sistema, iz kojih se daje zaključiti, da je ovom stanju najviše kriva baš ona briga, koja teži k spasavanju vlastitog prestiža iste ove veleindustrije, velezakupaca i država; ona briga koja se ne žaca uništiti zemaljske plodove, da bi se time ponešto ojačala burzovna cena tih artikala. Razume se da je čitava ova borba u privredi vođena od gorespomenutih faktora, koji osiguravaju svoje poslovno delovanje, ne vodeći mnogo računa o uzrocima, a najmanje o posledicama svoga rada, jer je takmičenje slobodno i jer se njime momentano polučuje znatan uspeh.

Kad se kaže: beda je, onda je bezuvetno beda! No ako kažemo da je zemlja rodila previše žita, previše pšenice — onda ne sme biti glada!! Otuda eto pokušaću prenuti ovo kratko izlaganje i nekoje poglede u opšte današnje stanje, podvlačeći nesmisao današnjeg vodećeg dela čovečanstva, koji je nesmisao zavladao svetom kao zakon.

Iz istih ćemo novina čitati da danas imade na svetu 30 do 40 milijona ljudi nezaposlenih. Kad bi svi ovi 30 do 40 milijona ljudi, a s njihovim obiteljima zajedno najmanje i 200 milijona ljudi, imali dovoljno hleba i drugih životnih namirnica, da li bi i tada bilo u svetskoj privredi toliko višaka, da bismo s njima trebali ložiti lokomotive ili ih bacati u pučine oceana? Kad bi svojih 500 milijona ljudi na svetu, koji se jamačno nikada ne najeđu dovoljno i do zadovoljstva; koji se ne odenu tako da bi ih odelo štitilo od vremenskih nepogoda; koji se kao ljudi ne ispavaju na čistim krevetima i t. d. Kad bi recimo tih 500 milijona ljudi obilovalo svime što im je potrebno za pristojan ljudski život, bi li i tada zemljina kora proizvodila viškove i bili i tada ta ekonomska struktura sveta bila tako zasićena proizvodima kao što je danas?

Ovo su problemi, koje valja rešavati predano i s ljubavlju za bližnjega. Ovi se privredni problemi ne dadu pozitivno rešavati u trgovinskim ugovorima pojedinih zemalja ni carinskim ograničenjima koja, ne najčešće, nego uvek donose korist samo onome kome ta korist više i nije potrebna. Tko želi rešavati ove probleme morao bi se pre svega i sam naučiti bedi i nevolji; morao bi tu bedu i nevolju upoznati iz stvarnog života, gledajući joj licem u lice, osetiti je u svojim žilama i tada joj dati jedan odlučan i konačan udarac.

Pogledajmo one zamračene i prljave uglove i ugllice velikih varoši. Pogledajmo takav život u Njujorku i Londonu; u Parizu i Berlinu; pogledajmo u bilo koju veliku varoš, pa i u naš Beograd i Zagreb, Ljubljanu i Split i u svu šarenu povorku mnogobrojnih varoši i sela na geografskim kartama — pogledajmo glada i nevolje po ulicama tih varoši i usporedite je s uništavanjem životnih namirnica. Kolike li anomalije, koliko bezumlja i kolikog li greha prema čovečanstvu. Ima li nešto besmislenijega nego je borba za cenu robe, koju želiš prodati iz kuće a da same ukućane pre toga ne nahraniš u dovoljnoj meri, da ne kažem do obilja.

Vratimo se na raniju tvrdnju s kojom smo ustanovili da je na svetu oko 500 milijona ljudi, koji se svakodnevno ne nahrane najjevtinije hrane — hleba. Da netko ne prigovori tom broju, smanjimo ga na samih 300 milijona ljudi i pretpostavimo, da svaki od njih utroši četvrt kilograma brašna dnevno više nego li to danas troši. Do kojeg bismo tada rezultata došli? Ako proračunamo vidićemo, da bi svetska potrošnja brašna bila za 27 milijona 375 hiljada tona godišnje veća nego li je to danas — pa neka bi bilo i manje ipak bi izašla jedna veoma velika količina, koja bi se bezuvetno osetila u privrednom kao i u socijalnom životu čovečanstva. Eto viška, kojega USA i ostale velike države bacaju u oceane samo da zadrže cenu žitaricama na predviđenoj visini, koja jedino tako može da donese tražene postotke i prema tome ostane unosan objekt u svetskoj trgovini.

Ima ih koji će reći, da se ta pšenica ne može dati u besćenje, jer bi se time uvetovao moral u trgovini i jer bi se ovakovim postupkom dovelo trgovinu na put propasti, koja bi od temelja izmenila čitavi privredni sistem. Pitam i podvlačim, ima li koja materijalna žrtva koja se može usporediti jednim životom čoveka, da ne spominjem čovečanstva. Soko, koji bratski oseća za svoga bližnjega, znaće sam proceniti zamašitost i značaj ovoga pitanja.

Pa ne samo to. Nitko ne traži da bi ga netko uzdržavao u besposlici i davao mu badava sve najpotrebitije namirnice za život. Ne, ovo se ne bi smelo događati i one države koje pomažu nezaposlene, dajući im stanovite potporne nadnice, promašile su koristan cilj; ona društva koja su se na brzu ruku osnovala za potporu nezaposlenih radnika, promašila su isto svoj cilj, jer sa svojim delovanjem ponizuju jedan veliki deo ljudi koji u današnjem svetu igra znatnu ulogu. Ta su društva deljenjem milostinja izjednačila jednu čitavu falangu mladih, zdravih i jakih ljudi s prosjacima. Ovo ih saznanje vredi i tu će vam uvredu taj deo ljudi svagda i na svakom mestu pokazati sa skrajnom ironijom i potsmehivanjem. Ova je pojava u čovečanstvu strašnja i poraznija od gube i nje bi se svet bezuветno morao što više klonuti.

Zdravom čoveku ne treba milostinja, njemu treba rada, da svojim žuljevima i svojom vrednoćom i snagom ishrani sebe i svoju obitelj.

A rad? Rad su preuzele mašine koje ne jedu i koje se ne oblače, i koje su jevtinije od čoveka i što je najvažnije, »koje ne žive«! Tko je stvorio i zašto su stvorene mašine? Stvorili su ih najbolji ljudi, koji u svom radu nisu gledali razaranje civilizacije i koji su te mašine stvorili za čovečanstvo, a ne za pojedince, koji su mašine stvorili da bi pomogli čoveku kao jedinici čovečanstva! Gramzivost pojedinaca, s kojom su jedino mogli osvojiti svet, dovela je do današnjeg haosa, koji se može rešiti samo 100 postotnom promenom psihoze njihovog delovanja u korist opštečovečansku, u korist širokih masa ljudstva, koje imaju isto pravo na život i životne tekovine kao i oni sami.

Lekova ovoj bolesti je dovoljno, ali ih treba tražiti na čisto drugoj strani no što se oni po zvaničnim izveštajima sada traže; treba, kako spomenutih pristupiti im s ljubavlju za bližnjega. Zaposliti ljude prvi je uslov blagostanja! Nastaje pitanje kako zaposliti kad još uvek ima u privredi previše ljudi i kad se još svakodnevno otpušta hiljade ljudi iz te privrede. Da! Uza sve to treba uposliti ljude. Skratiti radno vreme i time će se doći do željenog cilja, jer ako mašine rade mnogo brže no što su to ranije ljudi radili, treba da ovu njihovu blagodat oseti u prvom redu radnik, a potom tek veleindustrijalac, koji i onako ne radi ništa ili veoma malo. Radnik ne traži mnogo. On traži svakodnevni hleb za sebe i obitelj; traži bedno odelo za sebe i svoje; traži još krov nad glavom da ga štiti od nevremena i zime — to mu, ali, pravo čoveka bezuветno sleduje!

Dakle nikakve konference, nikakve zaštitne carine, nikakvi trgovinski ugovori, devizni propisi i t. d. neće pomoći svetskoj depresiji — pače kako smo mogli osetiti sve ove napred spomenute mere doprinele su opštem zlu uvećavši mu dimenzije. Ne može se ništa započeti od gore, jer smo stigli na takav historijski momenat, gde je ljudski promišljeni račun promašio za punih 180 stepeni. Zato valja započeti od temelja — od radnika i seljaka — i od nova izgraditi svet. Treba najpre osposobiti ove slojeve za život, a po njima će tek doći opšte normalizovanje svetskog privrednog života.

Zaključiti moramo, nažalost, da će do toga veoma kasno i teško doći (ako uopšte dode), bude li i nadalje svetom vladalo ono mišljenje i način rada, koje je danas aktuelno. Oni koji predvode, snose najveću odgovornost pred Bogom i ljudima, pa je na njima dužnost nepristrasno ispitati sve poteškoće i sve anomalije ovog privrednog života. Tek kad su konstatirali bolest mogu pristupiti lečenju i osloboditi se obmana odozgo.

Tko Jugosloven taj Soko!

Zemlja uzdisaja Radoslav Kovač, Sirova Katalena, Đurđevac

(U ove svetle dane Hristova vaskresenja, sećam se vaše Golgote, zarobljena naša braćo. Vašoj patnji i boli posvećujem ove retke. Znajte: vaša tuga — naša je tuga, vaše boli — naše su boli. Kad vi plaćete i nama se oko orosi. Dok ste vi nesrećni nema ni nama sreće. Ali ne očajavajte! Posle Golgote dolazi Vaskresenje. Doći će. Hoće. Prve njegove zrake ruje već na istočnom obzorju).

Velika je bila zemlja nekoga cara, velika ali pusta. Kao da je Gospod u svom pravednom gnevu prokleo taj komadić zemaljske kore. Gole hridi krečnjaka stršile su kao aveti u vis. Ono malo rodne zemlje u prodolicama nije moglo prehraniti onoliko ljudstvo. Čudna zemlja čudni i ljudi. Bahati i gordi kao da je samo za njih stvoren čitav svet. Oholi kao pauni, a kruha gladni.

Svetom zavladała nerodica, a u tom carstvu glad. Ona ih je trgla iz bezbriznosti, te se skupili pred carevim dvorcem tražeći hleba. Da ih umiri obeća im car manu s neba premda je znao da im neće moći dati ni koricu hleba. Car dozove preda se svog glavnog savetnika Zlomisla, izjada mu se i zaište u njega savet. Ovaj mu reče: »Vaše Veličanstvo! Susedna kraljevina ima mnogo ravnih oranica, lepih livada, oplakuje je sinje more, a narod je marljiv kao crv. Divna je njihova zemlja! Sunce je zlati slobodom, a zora je miluje. Dolinom struji lahor sreće. Ravnicama razleva se poj ptica praćen umiljatim glasom srećne mladeži. Širom raste cveće i miriše divnim mirisom. Sunce daje život, rosa ga rosi, a bistri ga potočići napajaju. Zemlja pruža iz crnih grudiju obilje roda. Povećajte Vaše carstvo! Dodajte mu tu zemlju sreće!«

Pomami se car za tom zemljom sunca, skupi vojsku, navali iznenada i otme lep komad susednog kraljevstva. Stotine tisuća slobodnih ljudi postalo je roblje. Zemlja sunca postala je zemlja uzdisaja. Došla je noć, svenulo je cveće. Gasio mu se život. Raslo je samo cveće suza i bola. Potoci su nabujali od istočenih suza. Na zemlji je presahnuo život. Zanemio poj ptica. Teška noć se poput strašne aveti slegla na prsa jadnoj raji, da joj pije krv, da joj isiše život. Roblje trpi i pati, strada, ali se nada.

Strahovito pritisnuo tiran zemlju. Uvukao se u njihove domove i tu postao gospodarom. Na njihovim pragovima nema više veselja, nema života. Samo vetar urla oko tih domova oponašajući krikove patnje. Sletili strvinari i oštrim kljunom kljuju po iznemogloj raji da joj iskljuju dušu. Stenjao je i plakao narod, pucalo mu srce od bola. Noćnom tišinom ječao vapaj roblja koje se trzalo u okovima i pružalo ruke zazivajući Boga. A Bog? Kao da nije čuo te vapaje, kao da nije video te patnje. Krvavim noćima rovalo roblje po utrobi zemlje da iz nje izvuče što više roda za svoje gospodare. Vrelim znojem natapali svaku grud, radeći od zore do mraka, prigibajući se pod oštrim udarcima kandžije, nemi od bola, veliki u svojoj patnji. Roblje je ostalo bez domovine. Njihova zemlja postala je sada tuda, jer je sada tuđin njome vladao po tuđim zakonima koji su tiranu davali sva prava, a raji samo dužnosti. No tiranu nije bilo ni to dosta. Sazove savetnike u veće kako bi od roblja još više iscedili. I dok su savetnici večali u velikoj dvorant donišao im je povetarac kroz otvoren prozor uzdisaje raje, te im šaptao: »Oni su dosta dali. Ne mogu više.« Savetnici nisu hteli da razumeju tu žalbu vetra i on se žalosno vratio raji tešeći je: »Ne klonite! Čas slobode nije daleko.« Jadno roblje, ohrabreno tim šapatom, podiglo je klonule glave, nadalo se i čekalo. I dočekalo.

U velikoj crnoj noći, koja je obavijala zemlju uzdisaja pojavio se prvi svetao zračak slobode. Zašumio najpre tihim šapatom, pa sve jače dok nije gromko zagrmio glas slobode i zvaó roblje na okup. Ono se prestrašeno kao krdo jaganjaca stislo čekajući budućnost.

Sa istoka doletelo mnoštvo sivih sokolova okićenih zastavama triju boja: plavetnila mora, beloće cvetova i rumenilom krvi. Snažnim su krilima oštro

rezali uzduh, preleteli snežni Triglav i spustili se na tu ispačenu zemlju donoseći joj kandilo slobode.

Zasinulo obzorje. Narod pohrlio u brda da što pre ugleda svetlo slobode. Zasuzile oči od radosti, razvedrilo se čelo. Uz zvonjavu zvona i pucanje prangija, uz radostan pev oslobođenog, spustili se smeli ptići sokolići na tu ispačenu zemlju da joj podare slobodu.

Kralj Matjaž

Fr. Rojec, Ljubljana

Mladinska pravljíčna igra v treh dejanjih.

TRETJE DEJANJE.

Peti prizor.

Brambič (sklene roki in pomilovalno pogleda deklico): Ali taka ubožica si? No, bodi potolažena, saj ti ne bo treba služiti pri nas za pridobitev sokolske oblekce. Preskrbimo ti jo zastoj takoj. A prej nam še povej, kdo ti je tako lepo po pesniško zložil prošnjo za nas!

Deklica: Sedela sem doma pred hišo in jokala. Mimo je prišel naš dobri gospod kaplan Križaj in me vprašal, kaj mi je. Povedala sem mu, on je pa kar sedel na klop zraven mene, napisal s svinčnikom na listič papirja pesemco in mi jo prebral; potem pa jo je dal meni z naročilom, naj se je dobro naučim na pamet in naj jo grem danes ob tem času povedat vam, gospod učitelj.

Brambič: To je pa lepo od vašega gospoda kaplana, jako lepo! A nekđaj so sploh skoro vsi slovenski svečeniiki tako složno delali z našimi narodnjimi borci za blagor naroda in domovine.

Borkovič: Poznam Križaja. Koroški rojak je ter dobro ve in čuti, kaj je narod in država. Brambič, daj mi meč!

Brambič (stopi na stol, sname meč s stene in ga da Borkoviču. Potem zopet sede.).

Borkovič (prime za meč z obema rokama za držaj, ga postavi s konico na tla in pogleda deklico): Deklica, koliko let že imaš za seboj?

Deklica: Osem in pol.

Borkovič (se obrne proti praznemu prostoru za Brambičem in z mečem trikrat potrka na tla): Tla, odprite se in mi vrzite na površino sokolsko oblekco za devet let staro deklico! (Pred njega pade oblekca, on jo pobere in izroči deklici z besedami): Tu jo imaš in pomni, da ti jo je semkaj poslal po svojih dobrih duhovih sam naš kralj Matjaž! (Vrne meč Brambiču, ki ga takoj zopet položi nazaj na žebļa pod Matjaževo sliko.)

Deklica (sprejme oblekco): Hvala, najprisrčnejša hvala vam, gospodje in Matjažu!

Sokoliči: Živio, živio, kralj Matjaž, dobrotnik in voditelj naš!

Deklica (vesela ogleduje oblekco): Zdaj pa takoj grem, da si jo pomerim in vidim, kako mi bo pristojala. (Se prikloni v slovo.) Še enkrat najlepša hvala! (Se obrne na desno in odhaja.)

(Zunaj v daljavi zasvira godba sokolsko koračnico.)

Brambič (vstane): Čujte! Narod prihaja od vseh strani k otvoritveni svečanosti! Idimo zdaj še mi za vrlo deklico!

Vsi (se obrnejo proti vratom in odhajajo z vzkliki): zdravo, zdravo!

(Godba zunaj postaja vedno glasnejša.)

Zagrinjalo pade.

Pripomba: Strani odra: desno, levo, spredaj, zadaj so mišljene za gledalce. Matjažev meč je lahko iz lesa in naj se ga prelepi s posebnim papirjem ali naj se ga pobarva z bronzom. Čuvaj mora biti krotak in naj se ga pri vajah sprijazni z vsemi igralci v prvih dejanjih. V prvem dejanju škrat že čaka za kulisami na levi na Cirila, ki mu takoj da vrvco v roko in izroči psa v njegovo varstvo. Napevi pesmi, ki jih igralci pojo, so že splošno znani.

(Konec.)

Naši pesnici

V Ljubljano Brat Marjan, Trebnje

Vse bele ceste in steze tekó v
Ljubljano belo — in
Junakov krdela Sokolov zbero se
U kolo slovansko veselo. — Da,
Bratje in sestre, kako je zdaj v vas?
Ljubljana sprejela bo brate, ko
Jate Sokolov šumele čez Kras bodo od
Adrije naše vse zlate. In od Vltave,
Labe, do Donave, Drave, vse v
Našo Ljubljano prinesó pozdrave.
Oj, bratje: ne zabite bele Ljubljan!

Sokolstvo je pobedilo

Propale su bez uspeha sve dušmanske
nade,
Sokolstvo je pobedilo i laž i klevetu,
Ponizit se nije dalo ni pod koju cenu,
I hrabro je postignulo željenu si metu.

Poslanica episkopska nama beše
navestila rat,
Za Sokolstvo behu došli borbe dani,
Na odbranu svoje časti beše spremno,
— kličuć:
Svi dušmani čuvajte se, jer pobeđa na
našoj je strani.

Sokolstvo je svesno svoje snage, svoje
časti,
Nadvladat ga nije mog'o niti paklen
vrag,
Jer mu duhom kruže reči neumrlog
Tirša:
»Samo napred, braćo, sestre, — ni
koraka natrag.«

Kukavica Rica, Ljubljana

Kukavica, siva ptica
se prezgodaj je vrnila,
nam pomlad je naznanila,
pa je padel beli sneg.

Kukavica, siva ptica,
letos se je pač zmotila,
smatrala za cvetje — snežec,
ki pokril je dol in breg.

Pa sneženi cvet je zginil,
breg ozelenel je spet,
a nemirna kukavica
v gozd je odletela spet.

Zdaj nam pridno kuka leta,
mnogo, mnogo, še čez sto,
dolgo žitje nam obeta,
če zadosti kruha bo.

Drinka Jelić, Banja Luka

Sokol četa Napred šeta; Trubi truba Rodoljuba.	Braća složna, Kuća možna; S nesložnima Dušman klima.	Budno oko Ima Soko; Zaman preti Dušman kleti.
Seka, brata Vojska zlata, Umom vredna, Srcem jedna.	Snaga lava, Duša zdrava; Volja jaka — Muka laka.	Zaman besni Graktaj smešni Crnih vrana S tamnih strana.
Brat do brata Mesto hvata: Srbini, Slovenac Do Hrvata.	Soko sivi — Oganj živi S kućnog praga Tera vraga.	Ruši četa Sve što smeta Uzvišenom Cilju njenom.
Seke, braci Sve jednaci: Bogati i Siromaci.	Da u miru Sreće viru Blagosloven Živi Sloven.	Dušman reži Ali beži I u laži Zaklon traži.
Jugoslavski Borci lavski Telom jedri, Duhom vedri.	On se muči Vežbajući; Mira nema Niti drema.	Drži Soko Steg visoko; Soko kliče, Rod me miče.
Kroči smelo Krepko telo; Duša čista Misao ista.	Sloge njeti Oganj sveti: Brat je bratu Srb Hrvatu.	Grad i selo Stupa smelo K Sokol četi U dom sveti.
Hrabrost lavska, Vernost Slavska, Tela jakost, Svih jednakost.	Telo snaži, Srce blaži; K nebu bliže On se diže.	Tko je vredan Svi ko jedan K ovoj četi Nek poleti.
Sokolski nas Genij uči; Budi svoj u Svojoj kući!	I bez mača Narod jača, Da ga sredi, Unapredi.	Seke, brati Srb, Hrvati, Vi ste naši, Mi smo vaši.
Ti ne traži Slavu svoju; Niti korist Išti koju.	Bodri sužnje, Teši tužne, Slaže jake, Diže mlake.	Dobri svet vas Hvali ceo; Tko vas kleo, On se smeo!
Jedan za sve, Svi za jednog; Brat pomozi Brata bednog!	K nebu bliže On se diže; Podlac niže K zemlji gmiže.	Soko sivi, Bog Te živi! Naša slavo: Zdravo! Zdravo!

Veče

Milan Stefanović, Kreka

Sunce prešlo preko neba
I sad brodi drugom kraju.
Sva priroda ko da plamti
U sunčanom zadnjem sjaju.

I nebo je sve crveno
kao da je u plamenu;
Pa i reka lakše teče
Kroz vrbovu tamnu senu.

Mlado jutro

Gustav Strniša, Ljubljana

Mlado jutro vstalo je,
sončno luč prižgalo je,
cvetke poljubilo je,
ptice prebudilo je.

Žarki zasijali so,
se prelili v zibko zlato,
dušo zagugali so
nad zeleno trato.

Vetrček zavel mi je
in hladil mi glavo,
a škrjanček pel mi je
pesemco sanjavo.

Pozna vigred

Rica, Ljubljana

Sonce veselo
sije po polju,
v tihem podolju
potok šumlja.

Kmetič že orje,
židane volje,
poka mu bič,
vleče volič.

Sive meglice
polne vedrice
vode neso
in hite za goró.

A krog mejice
smejo se cvetice
pevke jim ptice
pesem pojo.

Veran čuvar Otadžbine

Drinka Jelić, Banja Luka

Kroz vekove duge vodila se borba,
Godinama mnogim krvca se je lila,
Na pitanje zašto? Odgovor nam sledi:
»Sloboda je svemu tome glavni uzrok
bila!«

I Sokolstvo svesno tih žrtava mnogih,
Na braniku stoji čuvajuć slobodu,
Hrabro ide svome cilju — ostvarenju
ideala,
Ostajući uvek verno Otadžbini i
narodu.

Žrtava je bilo mnogo za slobodu
zlatnu,
Zaplakala mnoga majka svom jedincu
sinu,
Junaštvo i snaga volje pokazale behu,
Kako junak hrabro mre za Domovinu.

Pa kada bi svi dušmani navalili na nas,
Sokolstvo je uvek spremno da ih smrvi,
Zato kliče svome dobrom Kralju:
»Neka živi Veličanstvo Aleksandar I!«

Istri zdravo!

S. Maravić, St. Kanjiža

Daleko od nas, u tuđemu kraju,
Uzdisaji braće, neprestano traju.
Tamo jarko sunce obasjava gore,
Koje krasi Istru i njezino more.

Tamo su nam braća po krvi i rodu;
Sa bolom u duši čekaju slobodu.
Tamo su nam polja, gore i doline,
Cele naše zemlje tamo su vrline.

Za tu zemlju borci ostaviše kosti.
Ali... Bože! Bože! Ti im dušu prosti.

Digniće se opet veliki junaci
I nove slobode zasijaće zraci.
Zapreštaće Jadran i njegova voda,
A vi ćete kliknut: Sloboda! Sloboda!

Polet

Anton Francevič, Ljubljana

(Basen)

Orel kačar, ptica dolgokraka,
po razgretem kamenju koraka,
na martinčke spotoma prežeč.
Kar pred njim zasika zmija mamba.
Težka pred strupenko je obramba.
Orel kvišku prhnil je bežeč.

In po tleh oprezno se odmika,
zmija ljuto proti njemu sika,
v desno, v levo seka siloma.
Ptič sovražnice ne pušča z vida,
nje ugrizi so za zdaj brez prida,
vse odbil je spešno s kriloma.

Da prevarala bi ga kjer koli,
mamba meče se mu naokoli,
skuša najti kak razgaljen ud.
Ej, prevejana si pač pikača,
komu znana tvoja ni zvijača?
Vendar pa zaman je ves tvoj trud!

Živa vrv je skoro že brez upa,
že razlila je večino strupa,
orel skače sem ter tja čez njo.
Vselej s krempljem jo nemilo sune,
včasi z ostrim jo zobakom kljune,
da se zvija spraskano telo.

Bliskoma popade jo za glavo,
z bičem tem požene se v višavo
in spusti ga spet na trda tla.
Da ga mamba ne ovije v zraku,
večkrat vrže jo tako po tlaku,
v kratkem že omamljena je vsa.

S plenom zdaj obiše v gnezdu ženko,
da pokloni slastno ji pečenko
in za mladi rod svoj poskrbi...
»Kdor ima polet in jasne vzore,
vruga samega ugnati more,«
starka v gnezdu zarod svoj uči.

Letnja noč

Slobodan Živojinović, Trnjane

Kad se nebo zvezdom ospe,
san zagrlj ceo svet;
sanjiv mesec srebro prospe —
probudi se lotos cvet.

Trava blista;
rosa čista
svud rasula safir svoj;
usred luga,
pokraj druga,
tužne slavlje zamro poj.

Tad se divno kolo svije
i upravi nebu let,
dok nevine suze lije
ostavljeni lotov cvet...

A kad tiho, iz daljine,
budnog sata dopre jek,
ugase se pesme njine
i bisernih niza zvek.

Čile vile,
ljupke, mile,
u plavetni skaču vir;
pesme jasne,
miloglasne,
potresaju noćni mir.

Miloš Čobanine

Slobodan Živojinović, Trnjane

Sneno sunce u krvi se kupa,
žar prosipa na zlaćene grane;
mrke čute uvale i strane,
samo zvono predvodnika lupa:
iz Jastrepcu, visoke planine,
stado goni Miloš Čobanine.

Od Đurđeva do Mitrova danka
niz planinu spuštao se nije;
slušao je pesme što ih vije
tankogrla pojatarka Stanka,
a prate je čobanice mlade
u večeri, kad sirenje grade.

Sto je tupa, u rosne zaranke,
sretao se sa mečkom opakom
i klaao se na gorskim kurjakom,
goneć stado niz kršne proplanke,
a još cure poljubio nije —
sve u želji da Stanku dobije.

Sad ga jesen iz planine goni,
al mu frula za pojasom spava,
jad oblake po čelu smrkava,
oko vlažno, al suze ne roni,
samo srce cepa se u vaju:
braća Stanku za drugog udaju...

So navade dobre, slabe
dobre narod dvigajo
v vseh zadevah in mu srca
z blágostjo podžigajo.

Toda slabe le pehajo
ga v sramoto in pogin,
ker povzročajo povsod mu
največ peg in bolečin.

Sokoliči, vi pa vneti
ste za narod in zato
vseh navad škodljivih vedno
ogibajte se skrbno!

Kaj je dobro, kaj je slabo,
zdravi vam razum pove;
če želite, pa podam vam
še obseg zadeve te.

Pevec

Goethe

(Prevedel Fr. Rojec.)

»Kaj čujem zunaj, kaj tako
z mostiča se razlega?
V dvorani naj nam petje to
odmeva, v srca sega!«
Kralj reče, strežnik odhiti,
spet pride deček, kralj veli:
»Privedi starca noter!«

»Gospodje žlahtni, moj pozdrav,
poklon lepoti ženski!
In kras nebeških je višav
v izberi brezimenski...
Dvorana ta je zemski raj,
zaprite se, oči, mi zdaj,
strmeti tu ni časa!«

Res zamiži ter prav krepko
zabrenka in prepeva...
Nanj vitezi ponosno zro,
a ženski cvet zardeva;
očaran kralj je od glasov
in pevcu v čast za trud njegov
lišp dragocen ponudi.

»Veriga zlata ni za mé,
junakom daj jo raje,
ki njih pogled sovragom že
pogum in moč omaje;
verigo tajniku podaj,
on poleg svojih poslov naj
še zlato breme nosi!

Jaz pojem kakor ptič žgoli,
ki v krilu vej domuje;
spev, ki iz grla mi doni,
obilo me plačuje!
Če pa prositi kaj te smem,
požirek vina naj prejmem
v kraljevski zlati čaši!«

In dvigne jo, izprazni jo:
»O, sladko pokrepčilo!
Presrečna hiša, ki ji to
le majhno je darilo!
Zdravstvujte, Bog ohrani vas,
hvalite ga, kot toplo jaz
za dar vas zahvaljujem!«

V prirodi je zdravje

Rica, Ljubljana

V prirodi je zdravje
in tiho veselje,
veselo življenje
smehlja se povsod.

V prirodi je duša,
ki vse bi ljubila
in vsem odpustila,
v prirodi je božja skrivnost.

V prirodi je pesem,
ki v srcih odmeva,
ljubav razodeva
in stvarstva radost.

Slon in miš

A. Francevič, Ljubljana

(Basen)

Skočiva v duhu v velemesto...
Glej, siva miška tam drobni čez cesto,
aj mirna miš, slaboten, šibek stvor.
A ženske včasi so kaj plašne,
boje se miši ko pošasti strašne,
drhte pred njo ko v vetru boren bor.
Ženica, joj, se onesvesti,
spotakne druga se na gladki cesti:
kočija, avto, voz kar obstoji.
Da ne povozi gneče goste,
zdaj tramvaj obtiči pa svoje goste
raz sedeže po podu povalj,
medtem pa miš pokojno zgine.

Nastane red, pol ure mine.
Po istem potu prikoraka slon,
ljudi k zabavi vabi, kliče
može, žené, fantiče in dekličé
in z dolgim rilcem dela jim poklon.
A zdajci ženska krik zažene,
češ, slon se je dotaknil nebojlene:
kot prej ustavljen je promet na mäh.
In sredi nerazrešne gruče
oko postave gibki pendrek suče
pa skuša urediti ves poplah.

Vse to je gledal bistrovid otrok:
»Za isto stvar — kako različen vzrok!
Če majhen si, naj to te nič ne preči,
kar slon stori, to miški se posreči.«

Žarek in sneženi mož

Rico, Ljubljana

Mož sneženi je skopnel,
v lastnih solzah se je vtopil,
ko ga žarek je objel
in z bleščavo ga poškopil.

Sončni žarek je strmél:
»Kje si mirni, beli ded,
kam odšel si brez besed,
kdo naj bi te razumel?«

Pa se vrabec oglasi:
»Zanj preveč gorak si bil,
dedek se ti je stopil,
zdaj ga že nikjer več ni!«

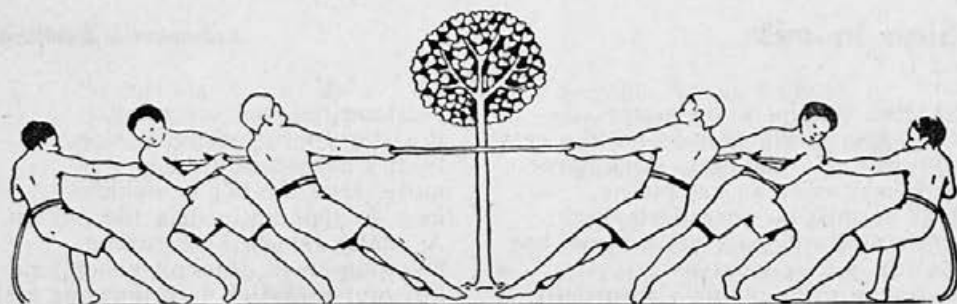

ISPRAVKA

U prošlom broju 3 na strani 59 slučajno su pogrešno oštampani 2 i 3 stih u pesmi Poklič našega brata dr. V. V. Rašića, koji treba ovako da glase:

I sunce granu Jugosloven!

Brat bratu kliče: Oh, blago meni,
U kolu bratskom jačajmo svi, —
Živila braća Jugosloveni,
Od jedne majke deca smo mi!

Radovi našeg naraštaja

O našim dužnostima prema državi i društvu

Slobodan R. Grabek, Vel. Bečkerek

Još koji dan i teška gimnazijska vrata zatvoriće se za nama, i mi ćemo se nalaziti izvan školskih zidova. Pred nama će biti nov život. Putevi će nas odvesti raznim pravcima, ali cilj sviju nas biće da budemo na onim mestima, na kojima ćemo uvek biti korisni državi i društvu.

A korisni državi bićemo tada, ako radimo, ako već sada vršimo svesno svoje dužnosti, tako, da kada starija pokoljenja, naši očevi, budu iznemogli, da ih mi možemo zameniti. To jest treba već o sada da budemo svesni svojih budućih poslova. Koristiti državi to je najlepša dužnost! A, kada dođu dani nevolje ili rata, treba prezreti sve i braniti našu milu domovinu!

Domovina je naša zajednička kuća, za nju treba da radimo, u slučaju opasnosti da je branimo, a ako uredba i svoje živote za nju da položimo.

A naše dužnosti prema društvu?

Prema društvu Soko treba da bude iskren. Svi naši poslovi treba da potiču iz srca, ali ne da donose koristi samo nama, već i našoj okolini. Ljudski život bi bio besciljan, kada bi svako gledao samo sebe. Mi Sokoli nismo rođeni da koristimo sebi već i drugima.

A, ako nekada u životu i dospemo do slave, tada ne budimo gordi, jer treba uvek imati na umu, da ta slava nije odblesak samo našega rada, već i celoga društva. Društvo na nas utiče. Ako je ko i postao slavan, postao je zbog toga, što ga je njegova okolina pravilno shvatila.

A kada prođe niz godina i kada nas nestane, neka bar ostane ime, neka bar ostane trenutak sećanja da smo živeli i da smo svoj život izživeli. Neke nam generacije, koje dolaze posle nas ne predbacuju da smo bili leni.

Naša najveća dužnost je raditi za otadžbinu, a najlepša smrt je umreti za otadžbinu! To su naše najveće, a i prve dužnosti.

Živela trezvenost!

Olga Radin, naraštajka, Vel. Bečkerek

U provincijskom gradu K..... su živeli u najlepšoj harmoniji Milena i Dušan Sokić. To beše mladi bračni par bez dece. On je bio sopstvenik manufakturne radnje, veoma vredan i cenjen u gradu. Njegova žena, pored domaćinstva, bila je često u radnji i pomagala svom voljenom mužu u poslu. Dušan je bio prema pomoćnicima strog, ponekad i grub. Ali prema Mileni vazda predusretljiv i mio.

Ta dva bića kao da su bila stvorena jedno za drugo. Bili su primer ostalim mladim supružnicima. Dušana se nije nikad moglo videti sama, kao mnoge druge, već u društvu svoje žene. Uživali su u potpunoj sreći, čime se ne mogu mnogi pohvaliti.

Ali, sreća ne traje dugo, ona priprema put nesreći i bolu, koji mnogo duže gospodari čovekom.

U K..... dođe Dušanov školski prijatelj drug Milovan. Njih dvoje su bili najbolji prijatelji do četvrtog razreda gimnazije. Milovan produži školovanje i položi doktorat. Kao student je pio dosta alkohola i junačio se time, što može mnogo da »podnese«.

Dakle, Milovan postade opet Dušanov dobar, vremenom i najbolji prijatelj. Prvih nedelja Milovanovog boravka u K..... su Milena i Dušan izlazili češće u kavanu, gde su uvek zaticali Milovana.

U kavani se moralo nešto piti. To je obavezno u našoj provinciji. Dušan je vrlo malo pio. Ali se Milovan nije ustezao pred gospodom Stokić da se ponekad i opije. Time je Milena izgubila svaku simpatiju prema prijatelju svoga muža.

Milovan je bivao sve češće u Dušanovom dućanu. Ponekad su odlazili zajedno na čašu piva. Vremenom je Milovan bio veoma čest gost u Dušanovoj kući. Da bi ugostio svoga druga, Dušan je iznosio na sto vino. Malo po malo pa se i on sam navikao da popije koju čašu pri ručku i večeri.

Zatim, navikao se da odlazi uveče sam u kavanu, tamo da ostane s Milovanom do kasno u noć.

Milena je znala da ga Milovan toliko zadržava, jer se Dušan time izgovarao. A nije znala da ga privlači puna čaša. Ona je dakle videla da joj Milovan odvlači muža. Nije htela da ga zadržava. Verovala je da će Dušan sam uvideti da greši. Ali se prevarila.

Večernji izostanci se umnožiše. U kući je bilo stalno alkohola, koji je Dušan svakog dana sve više trošio. Alkohol je učinio svoje. Dušan je postao nervozan. Vrlo se brzo uzrujavao. Prema ženi nije bio više onako nežan i dobar kao pre. Milena ga je videla već nekoliko puta pijana.

U kući je nestalo onog dobrog anđela, koji ju je pre čuvao. Pobegao je pred alkoholom.

Dušan je sve češće tražio priliku da se svađa sa ženom. Ali mu je ona nikad nije dala. Milena je imala sada veliku dužnost majke. Imala je sina Đorđa, za njega je živela.

Njen muž se skoro potpuno odbio od nekadašnjeg lepog porodičnog života. Počinio je dosta rđavih stvari pod moćnom rukom alkohola i nagovorom Milovana. Ponekad je Dušan uviđao da nije dobro nešto što je učinio i da ceo njegov sadašnji život nije lep. Milovan bi ga tada uveravao, da je sve to dobro i lepo.

Milena dugo nije odgovarala na sve pokušaje svađe, ali najzad joj se dosadi da stalno trpi. Reši se da dovede svog muža ponovo u porodičnu sreću. To joj naravno nije uspelo, jer alkohol to nije dozvolio. Došlo je do svađe oca i majke!

Nesloga roditelja je najgori primer za dete. Siromah mali Đorđe, video je mnogo ružnih stvari u svojoj roditeljskoj kući! To je uticalo na njega. Rano je postao ozbiljan, tako reći nije ni imao detinjstva. To je nešto najgore, što se može reći za jednog dečka.

Od deset godina je već o nekim stvarima mislio kao neki odrastao čovek, a naročito o alkoholu. Đorđe je znao da je samo alkohol upropastio njegovo detinjstvo.

Ovaj sin alkoholičara je počeo vrlo rano svoju borbu protiv unesrećitelja svog oca i mnogih drugih. Od svoje desete godine pa do poslednjeg daha bio je ogorčen protivnik alkohola.

Svim silama je radio da suzbije taj sudbonosni alkohol. Njegovo delo je bilo plemenito! Radio je na suzbijanju jednog od najvećih ljudskih neprijatelja!

Sestre i braćo! Sarađujmo i mi na tom plemenitom delu! Ne dopustimo alkoholu da nam truže život, da nas hvata u njegove proklete mreže! Uzvikujemo svi složno: Živela trezvenost!

(Govor pred vrstom)

Draga braćo! Ponosan sam da mi je palo u udeo da Vam kažem nekoliko reči o sokolskoj značci.

U ovo teško doba, kada društvena beda dolazi do kulminacije i kada na površinu izbijaju najniži ljudski instinkti, proživljuje čovečanstvo najteža iskušenja, koja ćemo lakše podneti ako se čvrsto zbijemo pod sokolski barjak.

Sokolstvo treba da osigura narodu zdravu generaciju, jedan rezervar svežih snaga, koje će ga vremenom preporoditi dajući nove i sveže snage za život i rad. Ta nova generacija biće sačuvana od savremenih defekata, koji toliko tište njezin u elementu i u prošlosti čistu i nepokvarenu ličnost. U tome neka nam bude vodičem velika sokolska misao.

Kao što se ljudi poznaju po jeziku, tako se i mi Sokoli poznamo i onda kada smo van sokolane, ne samo po svojim osećajima i moralnim kvalitetama, nego i po nekim spoljnim znacima, koji simbolički odaju pripadnost svakoga pojedinca velikoj sokolskoj obitelji, a to je naša sokolska značka. Ugledamo li čoveka čije grudi resi simbol sokolske pripadnosti, mi mu se odmah drukčije obraćamo, njega lučimo između ostalih prolaznika ili ljudi koje sretamo u javnom životu. On nam je bliz, pa makar ga nikada u životu nismo videli. S njim imamo odmah duhovnu vezu. Nismo u neprilici za izmenu misli, jer znademo da nosi u sebi veliku sokolsku dušu i čisto srce.

Nositi značku, znači ponositi se time što smo Sokoli. Toga biti svestan, znači biti svestan o pripadnosti velikoj slovenskoj porodici, znači biti svestan velikih naših sokolskih ideala, znači biti pobornik za sve naše nacionalne ideale, znači biti nosilac najlepših osećanja bratske ljubavi celokupnog našeg jugoslovenskog naroda, pa još i više; znači biti nosilac osećanja ljubavi velike sveslovenske uzajamnosti i bratstva. Kada je tome tako, mi trebamo da svuda i na svakom mestu pokažemo da smo toga svesni. To ćemo pokazati noseći sokolsku značku i njome se ponoseći, a nikad pa ni u najtežim iskušenjima ne okaljati je. Ona nam mora biti svetinja. Ona nam mora biti vodič u našem budućem životu. Ona nam mora biti potstrek za sva velika nastojanja, i zato je treba čuvati svetlu, noseći je uzdignute glave. Zdravo!

Naraštajsko selo u Karlovcu

Milutin Kosanović, Karlovac

Staranjem bratske uprave našega društva ne ograničuje se u našem društvu rad samo na telesno vežbanje, jer pored ugodno provedenih časova telesnog vežbanja, mi imamo prilike da se i na drugi način ugodno zabavimo, razveselimo i pokažemo naš rad, a to su naša naraštajska sela.

Povodeći se za ostalim godinama, priredili smo 17 marta po podne naše selo. Pred dupkom punom dvoranom naraštajaca i naraštajki, braće i sestra, članova i članica, te ostaloga građanstva, pa čak i onih kojima se baš ne mili naš sokolski rad — naših školskih drugova, otvorio je ovo selo brat Veljko Gavrilović govorom: »Ideali i rad predratne i posleratne omladine«. Govorio je lepo i oduševljeno, pa je bio i nagrađen frenetičkim aplauzom. U vežbovnim tačkama nastupile su najpre sestre naraštajke. One su izvele svoje vežbe, kao uvek, potpuno precizno. Da program ne bude samo ispunjen s vežbovnim tačkama, trojica braće nastupaju kao violinski trio i izvođenjem »slavenskih motiva«. Veliko je interesovanje bilo za nastup muškog naraštaja, jer su njihovi redovi poslednje vreme popunjeni novom braćom, a stariji su prešli u članstvo. Njih je bilo upravo lepo gledati u izvođenju vežbi. Mlada, vedra i nasmejana lica, lepo izgrađeno telo, svaka im je kretnja puna svežine i mladenačkog poleta. Vežbali su s puno elana. To se osobito videlo kod vežba na spravama. Program je završen izvođenjem »Češke besede«. Izvodile su je sestre naraštajke. Ova je tačka izvedena s mnogo osećanja i smisla za narodna kola. U njima su sestre pokazale koliko se lepote krije u slavenskim narodnim igrama; kolika ritmika i estetika kretnja, da se ne mogu nikako s njima usporediti moderni plesovi.

Posle završenog programa, naša sokolska muzika, koja unosi uvek kod svih naših priredaba duh raspoloženja, ovaj je puta bila neumorna u izvođenju narodnih igara. Raspoloženju nije bilo kraja. Čitava je dvorana davala sliku mladosti života. Ali, i ovde, kao i svuda, starija braća, koji znadu meru svakome radu, odrediše i ovome kraj. Podveče, umuknuše glasovi muzike, začu se nekoliko uzvika »još, još«, nastade opća pometnja, začu se glas — razlaz. — za danas dosta — mi to shvatismo kao zapoved i razidosmo se noseći u sebi ugodna čuvstva za naše ne samo sokolske priredbe nego na ceo naš sokolski život.

Tamburica — naše narodno glazbalo

Bendelja Božidar, naraštajac, Senj

Svaka ljudska zajednica, koju zovemo narod, imade nešto svojstveno što ga razlikuje od drugih naroda.

Imade svoj jezik, svoje običaje i štošta drugo što ga čini onim što jest. I mi Jugosloveni imademo mnogo svojih obeležja, a jedno od najjačih nam je prirodna ljubav prema glazbi. To obeležje ne nosimo mi, možda, nekoliko decenija ili stoleća. već otkad nas pamti istorija. Već u šestom veku jedan bizantski pisac za Slovence priča ovo: Car Maurikije na svojoj vojni u Trakiji uhvati tri Slovena, i ne našavši u njih oružja, već tamburice, začudi se, a oni mu kažu: »Mi smo Sloveni, mi udaramo u tambure, jer nismo vični oružju.« To je važan i star dokumenat za nas Slovence. On nam dokazuje, da su naši pradedovi bili ljudi, istina neuljudeni, ali koji ipak imaju ljubavi prema nečem lepom i uzvišenom. Ta ljubav svedok je glazbenog dara našeg naroda, ali ona je, ujedno, i nužni uzrok razvoja naše nacionalne muzike i nacionalnih nam instrumenata. Svaki narod ima glazbeni instrumenat, koji može da nazove svojim, jer je poznat svim slojevima narodnim. I naš narod ima svoj instrumenat — tamburicu. Ona je naš narodni instrumenat već stolećima i kroz to vreme ona je menjala svoj oblik i usavršavala se. Mi danas ne znamo kakva je bila tamburica u svojim počecima, jer iako mnogi stari dokumenti spominju tamburicu kao slovenski instrumenat, ipak nam je nijedan potanje ne opisuje.

Tamburica je stolećima živela na selu nemajući pristupa u grad među obrazovanije krugove. Ali kad i do nas dopire val romantizma dešava se preokret. Romantizam propoveda »povratak prirodi.« poštivanje običaja i svih umotvorina narodnih. Romantizam prenosi tamburicu sa sela u grad i pribavlja joj veliki krug štovatelja među obrazovanim ljudima, koji našu tamburicu proučavaju i usavršavaju. Iz jednog oblika tamburice razvija se ceo sistem tambura. Naročito je zaslužan za našu narodnu glazbu muzičar Farkaš. On stvara tamburaški sistem i za nj priređuje stotinjak glazbenih dela, i to ne samo naših narodnih napeva, već i dela strane muzičke književnosti. Mnogi su, naime, prigovarali da se na tamburicama ne mogu lepo izvoditi veća muzička dela. No, pokazalo se protivno. Naše tamburice su instrumenti, na kojima se može izvoditi svako muzičko delo, a da ono pri tom ništa ne izgubi na svojoj lepoti. Mi možemo biti ponosni na naše tamburice, jer na njima nam zavidaju i dive im se mnogi, od nas prosvetljeniji narodi.

Ali danas je kod nas tamburaška glazba zanemarena. Istisnuo ju je dež, saksofon i razni strani, ali moderni instrumenti, a to radi toga što mi zaboravljamo — našu nacionalnu dužnost: — »Čuvajmo naše!« Tamburica je bila važno sredstvo u nacionalnom osvešćivanju našeg naroda i stoga ona ne zaslužuje da se spremi u muzej, već ona mora ostati među nama, ona mora da živi, jer je za život sposobna.

Mi Sokoli, narodna vojska, moramo prednjačiti u čuvanju svega što je naše, narodno, jugoslovensko. Braćo naraštajci! Tamburice u ruke i videćete da je naša tamburica zbilja lepa, da imade čari, koje može shvatiti samo slovensko srce i duh.

Iz sarajevskog naraštaja

Kako smo već javili u Sarajevu je osnovan naraštajski odbor. Ovaj je odbor odmah otpočeo živo da radi i već je održao i sedam sednica. Sastavio je također vrlo opširan program rada, koji se sastoji uglavnom u ovim tačkama:

1) Proslava naraštajskog dana. Da bi taj dan pokazao što je naš naraštaj, odbor se brine da se to što bolje izvede. Odbor je već izradio i program naraštajskog dana, koji je odobren od uprave društva. Program bi izgledao ovako: Rano izjutra stafetno trčanje, zatim akademija i posle akademije povorka kroz glavne sarajevske ulice; osim toga celo će se pre podne prodavati i otkupne značke. Posle podne će se prirediti omladinska igranka. 2) Uniformisanje za naraštajski dan. 3) Logorovanje. Ove godine namerava sarajevski naraštaj preko leta da logoruje na obalama Jadrana.

Odbor se brine i o nedeljnim naraštajskim sastancima, koji sve bolje uspevaju.

Jedan čas u vežbaonici

A. Makšejev, Kruševac

Od danas mi se ne svlačimo više na pozornici, nego u svlačionici. Ne smemo da uđemo u vežbaonicu, dok nas ne pozove brat Đoka. Čujemo njegov glas i neki šum iz vežbaonice. Neko skače s vratila na pete, a nama se čini da je neko pao. Prisuškujemo, gledamo na sat i čekamo da nam otvore vrata. Belogrić nešto dokazuje, Vlada zadeva Vlasinića, ali se sve odjednom pretvara u gužvu, jer se vrata otvaraju i mi se čuškamo da što pre uletimo u vežbaonicu. Na vratima svaki za čas zastaje, jer vidi da je sala prazna. To je nešto novo. A gde je podmladak? Pita se svaki. Nema ga! Braća iz podmlatka svlače se u garderobi kod glavnog ulaza i, po svršenom času, odvedena su tamo i u sali je zato tako neobično pusto i tiho. Mi s radošću letimo na sprave. Sad ne treba više da teramo podmladak. Sve je slobodno i čeka nas.

Lep momenat u odbojci

Ali nas iznenaduje glas načelnika: »Zbor!«, koji odjekuje kroz sokolanu i mi trčimo na svoja mesta. Danas smo mirniji. Mali Đokica ne udara suseda nogom, Vlasinić se ne okreće svaki čas. Brzo prolazi vreme. Eto i komanda: »Na spravama završi!« Prelazimo u zbor za proste vežbe. Znamo da je još $\frac{1}{4}$ sata i sat je završen. Ali šta je s članovima? Oni obično u ovo vreme ulaze u vežbaonicu, lupaju vratima i vežbaju na spravama. Smetaju nam i mi ponekad prekinemo zbog njih vežbu, a brat Đoka opominje ih da ne larmaju. Danas je sve tiho. U tišini završava se i čas. Vičemo: »Zdravo!« i već spremni da se na komandu »voljno!« rastrčimo po spravama, s kojih nas posle tera vodnik članova, viče, a uzima u pomoć često i palicu. Ali mi ne čujemo »voljno!« nego: »Na de-sno!«, okrećemo se iznenađeni. »Napred stu-paj!« Iznenađeni izlazimo iz vežbaonice, a čujemo kako su članovi s drugih vrata srnuli u vežbaonicu. Sad se i oni čude. Ali tako je ipak bolje. Oblačimo se brzo. Izlazimo veseli iz sokolane, skaćemo po snegu i idemo svaki svojoj kući.

GLASNIK

SLET ŽUPE »SUŠAK - RIJEKA«

U mesecu junu ove godine prirediće bratska župa »Sušak-Rijeka«, uz pripomoć župa »Šibenik-Zadar« i »Split«, svoj veliki župski slet. Ovaj će slet po tehničkim pripremama nadmašiti sve ranije sletove ove župe. Osim vežbačkih javnih nastupa i lake atletike, prirediće se još i utakmice u veslanju, plivanju i t. d. Sva su se župska društva obvezala u najvećem broju saradivati, kako bi konačan uspeh mogao triumfirati disciplinom, bogatstvom nastupa i tehničkim vrlinama Sokolova. Župska se uprava, a naročito tehnički odbor, sprema savesnim radom, da bi podigao što je moguće na viši stepen moralni uspeh ove priredbe, davši joj svečani nacionalni karakter.

Za ovaj slet vlada veliko interesovanje u vaskolikom sokolskom svetu naše otadžbine, te se možemo nadati velebnom i slavodobitnom uspehu sokolske misli, bratstva i ljubavi na našem severnom delu plavog Jadrana. Sa svih će strana poleteti junački Sokolovi, da crvenim košuljama i perjanicama sa šajkača okite vrleti i «lisure našeg lepog i kršnog Primorja i da uliju u srca naše zarobljene braće nove nade za njihovo oslobođenje.

Značaj je ovoga sleta bratske župe »Sušak-Rijeka« za jugoslavensko Sokolstvo od naročite moralne važnosti, jer će se na njemu manifestovati, na očigled inostranstva, duboko zasađena i ukorenjena jugoslavenska ideologija Sokolstva.

I tvoja je dužnost, naraštajče, da se za ovaj slet predano posvetiš vežbama, da sa svojim nastupom pomogneš ovenčati uspeh ove sokolske manifestacije na našem Jadranu.

A. M.

XX skupština Međunarodnog gimnastičkog saveza. Dne 11 i 12 aprila održavala se je u Lozani skupština ovog saveza u kojem su udruženi svi evropski gimnastički savezi. Naše Sokolstvo zastupali su br. Đ. Paunković, II zam. saveznog starešine i br. Josip Jeras, zamenik saveznog načelnika. Uz mnoge promene i zaključke, koji su doneseni na ovoj skupštini, za nas Sokole najvažnije je to, da je biran za predsednika ovog međunarodnog telovežbačkog saveza Sloven-Soko br. Adam Zamojski, starešina poljskog Sokolstva. Ovo je prvi put da je na čelu ovog udruženja Sloven i to pretstavnik Sokolstva, čime je ujedno dato i najveće priznanje Sokolstvu i Slovenstvu uopšte. — Prema zaključku gl. skupštine Saveza SKJ nastupice i naše Sokolstvo s jednom vrstom na međunarodnim gimnastičkim takmičenjima 1934 g. u Budimpešti, koje priređuje Međunarodni gimnastički savez.

III Glavna skupština Saveza SKJ. Dne 23 aprila vršila se je u Beogradu III glavna skupština Saveza SKJ, koja je razmatrala rad našeg Sokolstva u prošloj godini i stvorila program rada za narednu godinu. —

Profesor Masarik i Jeremija Nedić. — Kad je profesor Masarik 1909 godine, posle aneksije Bosne i Hercegovine po Austro-Ugarskoj, putovao po jugoslavenskim zemljama, posetio je i Srbiju, među drugima i Šumadiju i Suvobor. Hteo je tom zgodom da prouči život srpskog seljaka. Pratio ga je profesor Živojin Đaćić. Malo putničko društvo došlo je u selo Teočin na podnožju Suvobora. Profesor Masarik je izrazio želju da upozna seljačku kuću, kućanstvo srpskog seljaka, da se tako uveri svojim očima, kako narod živi. Neki učitelj ga odvede u kuću Jeremije Nedića. Između prisutnog domaćina i gosta zametnu se razgovor koji je počeo tim, da su se jedan drugome po pravilima predstavili. Masarik se predstavio kao profesor na univerzitetu u Pragu, pa je dobio odgovor što ga nikako nije mogao očekivati:

— Pa ja Vas poznajem vrlo dobro.

— Odakle me poznaješ? upita Masarik radoznalo.

— Iz bečkog parlamenta. Ta ja čitam novine. Ja znam i to da ste Vi najveći slovenski patriota.

Masarik je mislio da mora seljaku, koji čita novine te poznaje njegov rad u bečkom parlamentu, svakako da protumači, zašto je došao:

— Došao sam da upoznam život srpskog seljaka.

— Samo radi toga niste došli, primeti na to Jeremija Nedić. To Vam je bio samo izgovor naprama austrijskim vlastima da su Vam dozvolile preći preko granice. Vi hoćete da upoznate duh srpskog naroda i naročito jačinu njegova duha.

Masarik se smeškao, neobično ga je obradovao odgovor inteligentnog seljaka, pa je dodao: Blago narodu koji ima takve muževe; za takav narod nema nikakve bojazni.

Od tog susreta prošlo je preko dva-deset godina. Jeremiji Nediću je danas više od 80 godina te je bio više puta pretседnik opštine u svom selu — njegov otac bio je 1859 godine poslanik u narodnoj skupštini. Kad je 1925 godine čitao u novinama o proslavi 75-godišnjice Masarikova života, setio se svog starog znanca pa mu je čestitao. Prezident Masarik mu se zahvalio; u svom pismu je među drugima napomenuo da se vrlo dobro seća svoga putovanja kroz Šumadiju i kako se tada svratio kod čiče Jeremije u selu Teočinu.

Ovo je pismo Jeremija ponosno pokazivao u svojoj zadrugi, koja ima danas s decom i unucima 35 članova, pa i u svojoj okolini.

Otada Jeremija nije propustio nijednog rođendana prezidenta Masarika a da mu ne bi čestitao. U svojoj čestitci za 81 rođendan naziva ga pobratimom; ne može, kaže, drukčije, pošto njihovo prijateljstvo traje već toliko godina.

Jeremija oseća doduše da je već u godinama — ali ima jednu iskrenu želju da

ispuni svoju dužnost: da vrati prezidentu Masariku, svome pobratimu, posetu kojom ga je 1909 godine zadužio.

Zmijski otrov protiv otrovnih zmijski. Među najzanimljivije znamenitosti brazilskog grada San Paulo spada zmijski zavod »Butantan«. Zavod je osnovan radi toga što ima u velikom delu Brazilije toliko otrovnih zmijski da je javna bezbednost bila vrlo ugrožena. Međutim su naučnjaci pronašli da serum, načinjen iz zmijskog otrova, uništi delovanje otrova, ako se čovek, što ga je zmijski ujela, kalem ovim serumom. Zato su počeli hvatati žive otrovne zmijski; goje ih u malenim naročitim kućicama, sličnim okrenutim kotlovićima, da im mogu u svako doba veštački oduzeti otrov, te ga upotrebiti za dobijanje seruma. Svako, ko donese u zavod živu otrovnu zmijski dobije za nagradu malu količinu seruma, no ovaj serum se može naravno i kupiti. Ovaj zmijski zavod načinio je već mnogo dobra, naročito svima onima, koji su radi svoga zanimanja izloženi opasnostima od otrovnih zmijski.

Kako su nestale blede mlade devojkice? I bolesti dolaze i nestaju, ali ne smemo da kažemo da su to modni pojavi. Tačno je n. pr. da je sve jača civilizacija kraj svih svojih odlika i štetna, jer donosi i bolesti. Da napomenem samo bronhialnog raka koji je, kao što tvrde poznavaoći, jako učestao pod uplivom benzinskih plinova, ili hronično trovanje radijem što od njega pate fabričke radnice, zaposlene kod slikanja cifara na satovima; a ima osim toga bezbroj raznih zanatskih bolesti koje u sadašnjem obliku ranije uopšte nisu postojale, pače nisu mogle da postoje. Obratno opažamo, kako su pod uplivom sporta gotovo nestale neke ranije općenite bolesti. Retke su n. pr. danas slabokrvne, bledunjave devojkice što je pre bio svakodnevni pojav. Devojkice se sada više kreću na svežem vazduhu, osim toga su radi modernog odela mnogo više izložene sunčanim zracima. I tako ćemo tu negdašnju devojačku modnu bolest malne potpuno zaboraviti.

Vaspitanje. Majka: »Zašto čitaš knjigu o vaspitanju dece?« — Sinčić: »Hoću da vidim, da li me dobro vaspitate.«

Rano je počeo. Mali Ivan čestita svome stricu imendan i dobije onda svaki put pedeset dinara. »Dragi striče,« kaže ovaj puta, »mogu bi li čestitati odmah i za drugu godinu, pa ću se zadovoljiti za obadve čestitke sa 80 dinara.«

Mali diplomata. »Ti si se nepristojno vladao pa ćeš večeras za kaznu leći bez večere.« — »Pa šta će biti s lekom što ga moram uzeti posle jela?«

Nije pogodilo. »Zar te nije stid,« kaže učitelj karajući Ivicu, »da dolaziš tako neopran u školu? Tačno vidim da si jeo jutros jaje!« — »Niste pogodili,« reče veselo Ivica, »jeo sam ga jučer!«

Iz uredništva

Broj naših saradnika svakim danom sve više raste, što je vrlo dobra i utešljiva pojava. Osobito nas veseli, da su počeli i naši naraštajci i naraštajke aktivno surađivati u našem naraštajskom glasilu »Sokolić«. Nadamo se, da će naš vredni naraštaj tako i nastaviti.

Još nam uvek stižu, iako u manjem broju, dopisi pisani na jednoj i drugoj strani lista, uza sve naše opomene i upute. Dopisi i sastavci pišu se samo na jednoj strani lista, dok druga ostaje čista. Po mogućnosti treba pisati pisačim strojem i to tako da ostaje između redaka dovoljno prostora zbog korektura uredništva; najbolje je pisati s razmakom 3, što nalazite na svakom pisačem stroju. Pišeš li rukom, piši čitljivo i čisto.

U poslednje vreme stiže nam osobito mnogo sastavaka u stihovima. Ti bi sastavci, odnosno pesmice, morali u najviše slučajeva da svrše u košu. Mi toga ne radimo, jer ne želimo da već u zametku ugušimo volju i smisao za rad naših naraštajaca, odnosno naraštajki. Obratite više pažnje sadržini stihova, ritmu odnosno metru, i zamolite starije i veštije da poprave vaše radove. U ostalom ne može svaki da kuje stihove; pokušaj sreću u prozi. Setite se one latinske: »Poeta nascitur...«

Ne pišite predugačkih članaka, jer pisanje »na dugo i široko« izbacuje neveshta pisca iz kolotečine. Obraduj samo jedno pitanje i toga se drži; ne razglabaj pitanje u tančine, jer treba da ostane nešto čime će se pozabaviti i um čitaoca. Drži se osnovne stvari, jer češ inače zastraniti.

Spremaj se za pokrajinski slet u Ljubljani. Vaš naraštajski dan je 18 juna.

Tražite nove i točne pretplatnike i vredne saradnike za »Sokolića«.

Zdravo!

Rešenja križaljka i popunjalka iz ovoga i iz broja 3 „Sokolića“ objavićemo u narednom broju lista

Popunjalka

Sastavio naraštajac Behaker Petar, Orlovat

1. O — — L
2. P — — A
3. U — — L
4. R — — A
5. I — — O

1. Gord, ponosit. 2. Šta je Pius XI. 3. Planina i reka istog imena. 4. Selo u Srbiji koje je stradalo od poplave 1932 godine. 5. Prezime jednog Srbina koji je 1806 godine ugovorio mir između Srbije i Turske. Mir se zove po njegovom prezimenu. N. zn. Drugi red od leva na desno čitaj od gore na dole stari oblik poreze za vreme Turaka.

Popunjalka

Sastavio naraštajac Behaker Petar, Orlovat

1	23	24	6	26	27	
2					7	28
3		4	25		8	
		5				
9	29	30		10	31	32
	11			12		
13		35	14			36
		18	38			
15	33	34	19		20	37
16					21	
	17			22		

Vodoravno: 1. Ime rimskog Pape (lat.). 2. Planina u Jugoslaviji. 3. Ime jedne naše svetske filmske glumice (Slovenka). 4. Ptica. 5. Lična zamenica. 6. Pisar u vojsci. 7. Deo glave. 8. Sveštenik. 9. Kišobran. 10. Nije čest. 11. Sveza. 12. Francuski član za ženski rod. 13. Domaća životinja voli vodu. 14. Časovnik duži oblik. 15. Železnica. 16. Stara mera. 17. Jede se na Božić. 18. Žensko krsno ime. 19. Najjača životinja. 20. Manje od pacova. 21. Muško krsno ime. 22. Pritok Dunava.

Okomito: 1. Broj do 10. 2. Umiljata životinja. 23. Latinski „gnev“. 24. Tiršev potomak. 25. Lična zamenica. 6. Kralj u staro doba. 26. Ratno oružje. 27. Pogodbeno. 28. Zao. 29. Velika borba između 2 naroda. 30. Žensko ime. 31. Isto kao i 30 okomito. 32. Imenica od glagola „dahnuti“. 13. Alkohol. 33. Kao i 7 vodoravno. 34. Upitno. 35. Nemački „kreč“ duži oblik. 14. Što daju stariji mladima. 36. Muško krsno ime. 20. Bira se svake godine najlepša. 37. Kao i 22 vodorav. 38. Predlog.

Popunjalka

Sastavio naraštajac Miodrag Arandelović, Vukovar

1	2	3	4	5	6	7
	8			9		
10	11	12	13	14		15
16	17	18	19		20	
21		22		23		
	24		25			
26	27	28	23	30	31	
32	33		34			35
36		37			33	
39		40		41	42	43
	44			45	46	
	47		48			

Vodoravno: 2. Puzavac. 4. Mesec. 8. Uzvik. 9. Francuski član. 10. Egipatski bog. 12. Upitna zamenica (obratno). 14. Pokazna zamenica. 15. Sinonim za „raž“. 16. Sinonim za „snaha“. 18. Lična zamenica. 20. Najveća ptica. 21. Poluotok u Americi. 24. Muško ime (padež). 25. Marama za vrat. 27. Ne rado. 29. Pokazna zamenica. 32. Ime i prezime jednog predsednika republike. 36. Oblik glagola „orati“. 37. Kukac. 38. Muško ime. 39. i 41 lična zamenica. 40. Konj. 43. Francuski član (obratno). 44. i 45. Lične zamenice (različite). 47. Oblik glagola „biti“. 48. Odmor telu.

Okomito: 1. Država u Evropi i Aziji. 2. Reka u Italiji. 3. Rodak. 5. Ko mnogo jede. 6. Oblik glagola „biti“. 7. Nije ženka. 11. Žensko ime. 13. Kabo. 14. Osnivač Sokola. 15. Gomila pčela. 17. Veznik. 19. Lična zamenica (obratno). 20. Reka u Egiptu. 22. Žensko ime. 23. Načve (padež). 26. Kanape. 27. Naziv. 28. Uvez. 29. Broj. 30. Stanovnik u okolini Užice. 33. Oblik glagola „orati“. 34. Predlog (ob). 31. Škola (padež). 35. Žensko ime. 40. Žensko ime. 42. Žensko ime. 44. Središte lopte. 46. Reka u Austriji.

1	2	3	4	5
2				
3				
4				
5				

Popunjalka

Sastavio naraštajac Milan Svirac, Orlovat

Vodoravno i okomito: 1. Nije bolestan. 2. Reka. 3. Zanimanje. 4. Naša planina. 5. Trpni pridev glagola varati.

